

UNIVERZA V LJUBLJANI  
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

PETRA BAJC

NACIONALIZEM IN RASIZEM V AMERIŠKEM MLADINSKEM TISKU

DIPLOMSKO DELO

Ljubljana, 2006

UNIVERZA V LJUBLJANI  
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

PETRA BAJC

MENTORICA: REDNA PROFESORICA DR. TANJA RENER

NACIONALIZEM IN RASIZEM V AMERIŠKEM MLADINSKEM TISKU

DIPLOMSKO DELO

Ljubljana, 2006

1. UVOD .....	0
2. RASIZEM .....	5
2.1 Izvor rasizma .....	5
2.1.1 Charles Darwin in njegova teorija evolucije .....	5
2.1.2 Značilnosti kulturnega oziroma socialnega evolucionizma .....	9
2.1.3 Joseph Arthur Comte de Gobineau – oče rasistične teorije .....	11
2.1.4 Amerika in suženjstvo .....	13
2.1.5 Odprava suženjstva v Ameriki .....	16
2.2 Sodobni rasizem (20. in 21. stoletje).....	19
2.2.1 Rasizem kot predsodek.....	20
2.2.2 Ku Klux Klan .....	22
2.2.2.1 Ku Klux Klan in množični mediji .....	23
2.2.3 Rosa Parks in Martin Luther King .....	25
3. NACIONALIZEM .....	27
3.1 Izvor nacionalizma .....	27
3.2 Sodobni nacionalizem (20. in 21. stoletje).....	30
3.2.1 Nacionalizem kot predsodek .....	31
3.2.2 Nacizem in 2. svetovna vojna .....	32
3.2.3 Neonacizem in skinheadi .....	33
3.2.4 Nacionalizem in globalizacija .....	34
4. REPREZENTACIJE NACIONALIZMA IN RASIZMA V IZBRANIH AMERIŠKIH MLADINSKIH TISKANIH MEDIJIH.....	36
4.1. Metodologija – analiza vsebine .....	37
4.2 Seventeen .....	39
4.3 ElleGirl .....	47
4.4 CosmoGirl .....	53
5. ZAKLJUČEK.....	60
6. LITERATURA.....	65

## 1. UVOD

Ko sem razmišljala o temi za svojo diplomsko nalogo, sem se na koncu odločila, da jo posvetim dvema razsežnostima, ki sta v veliki meri zelo negativno zaznamovali zgodovino človeštva in obenem še nista zastareli niti v današnjem času, t.j. rasizmu in nacionalizmu. Najprej sem sicer pomislila, da sta nacionalizem in rasizem temi, ki sta bili obdelani že nešteto krat in zato je pisanje o tem zame ne bo predstavljalo posebnega izziva, toda spoznala sem, da temama nikakor ni moč nameniti preveč pozornosti, saj gre poznavanju obeh pripisati izjemen pomen. Žal je tako, da sta tako nacionalizem in rasizem prvini, s katerima se še vedno srečujemo v vsakdanjem življenju, četudi živimo v 21. stoletju, t.j. stoletju, ki je postal kar nekakšen sinonim za »moderno, napredno« razmišljanje, stoletju, ki ne odobrava več nestrpnosti, ampak pozdravlja vse, kar je drugačno. Pa vendar je več kot očitno, da 21. stoletje ni prineslo nikakršne revolucije v medsebojnih odnosih ljudi različnih ras in različnih etničnih porekel. Še vedno vsak dan poslušamo o medetničnih oziroma mednacionalnih spopadih, o rasističnih izgredih in splošnem sovraštvu med ljudmi različnih rasnih in etničnih pripadnosti.

Seveda sta nacionalizem in rasizem v dandanašnjem času nekoliko drugačna, njune pojavnosti oblike so v večini primerov subtilnejše, težje jih je prepoznati in razkriti, toda vendarle obstajajo in so ravno tako pogubne kot odkrite in neposredne oblike teh dveh razsežnosti. Ravno zato je izjemnega pomena, da ljudje vedno znova opozarjamo, da nacionalizem in rasizem nikakor nista stvar preteklosti, ampak da še kako zaznamujeta tudi sedanjost. Ljudje si namreč vse preradi zatiskamo oči pred problemi, ki nas neposredno ne zadevajo. Zdi se mi, da se kljub obilici tujih tekstov, monografij, znanstvenih razprav ipd., ki govorijo o nacionalizmu in rasizmu, v Sloveniji temu posveča premalo pozornosti, saj je tovrstnih razprav v slovenskem jeziku pravzaprav razmeroma malo. Zdi se, da se slovenski sociologi in podobni strokovnjaki z raziskovanjem teh dveh problematik ne ukvarjajo, sploh je to precej opazno v primeru rasizma, ki mu je, po mojem mnenju, v Sloveniji namenjena zares minimalna pozornost. Seveda je to, po eni strani, razumljivo, saj pri nas živijo skorajda izključno samo pripadniki bele rase, vendar je, po drugi strani, pomanjkanje pozornosti, ki bi se namenjala rasizmu, kljub temu zaskrbljujoče, saj kaže ravno na to, da si ljudje zatiskamo oči pred problemi, ki nas neposredno ne zadevajo. Tekstov o nacionalizmu v Sloveniji najdemo nekoliko več, vendar kljub temu odločno premalo.

Ravno zaradi pomanjkanja pozornosti tema dvema problematikama v Sloveniji, sem se sama odločila, da svojo diplomsko nalogo posvetim raziskovanju nacionalizma in rasizma, in sicer v ameriškem mladinskem tisku. Morda se zdi moja odločitev, da bom obravnavala prisotnost rasizma in nacionalizma v ameriškem, in ne slovenskem mladinskem tisku, nekoliko nenavadna, sploh glede na to, da sem opozorila na pomanjkanje obravnave teh dveh tem s strani slovenskih strokovnjakov, toda temu vendarle ni tako. Moja odločitev je povsem legitimna, saj želim z obravnavo ameriškega mladinskega tiska med drugim ugotoviti tudi to, ali je podoba ZDA kot odprte in liberalne dežele, kot nam jo »prodajajo«, dejansko stanje ali pa zgolj nekakšna »prevara«. To pa je pomembno tudi za Slovenijo. Tudi mi namreč svojo demokracijo gradimo na ameriškem idealu, četudi tega morda nočemo priznati. Seveda to samo po sebi ni nič slabega; ljudje imamo tendenco posnemanja drugih, še posebej tistih, za katere se nam zdi, da svoje delo opravljajo zares dobro, oziroma da so v tem še posebej uspešni. Toda vprašati se je treba, ali so ZDA dejansko upravičene, da postanejo model demokracije, liberalnosti in tolerantnosti. Je prav, da se tako rekoč celoten svet zgleduje po tej državi ali pa je njihov sloves pravzaprav neupravičen? Vse to bom skušala ugotoviti z analiziranjem ameriškega mladinskega tiska, moje ugotovitve pa bodo torej relevantne tudi za Slovence oziroma Slovenijo.

Globalizacija, ki ji sama raje rečem kar »amerikanizacija«, naj bi povzročila, da bi ves svet postal »velika globalna vas«, toda realno stanje kaže, da temu morda vendarle ne bo tako. Ljudje si dandanes nismo nič bližje, še vedno nas begajo medsebojne razlike in tudi tolerantnost ni tako zelo razširjena prvina, kot si morebiti radi domišljamo. Če bi globalizacija dejansko iz sveta ustvarila »veliko globalno vas«, bi to pomenilo obete za izkoreninjenje nacionalizma in rasizma, toda takšne predstave so, po mojem mnenju, zgolj utopija, ki ne bo nikoli postala resničnost.

Čeprav obstaja neko splošno prepričanje, da naj bi globalizacija slabila moč nacionalne države (glej Haralambos, 2001: 549), se sama s tem ne strinjam, saj se mi zdi, da je ravno obratno. Bolj ko spoznavamo tuje kulturne vzorce in drugačne načine življenja, bolj pomembna se nam zdi naša lastna kultura in bolj se krepi naša nacionalna zavest. To se lepo vidi tudi v primeru Evropske unije; kljub tej novi skupnosti, ki trenutno povezuje petindvajset evropskih držav, so nacionalne meje teh držav še vedno zelo trdne, kulturni vzorci pa še bolj poudarjeni, kot da se države bojijo izgube lastne identitete. Vse to priča, da globalizacija vendarle nima tako velikega vpliva, kot se je sprva predvidevalo. Zdi se celo, da učinkuje

ravno obratno od pričakovanj in da celo še krepi nacionalistična in rasistična občutja ljudi, saj se le-ti ob tolikšni koncentraciji novih kultur, s katerimi se nenadoma srečujejo, počutijo ogrožene, to ogroženost pa izražajo še z večjo mero nestrpnosti do drugačnih, kot so sami.

Rasizem in nacionalizem sta torej problema, ki zaznamujeta tudi 21. stoletje, verjetno pa bosta zaznamovala še lep kos naše prihodnosti in vprašanje je, če bosta sploh kdaj izkoreninjena. Sama menim, da ne, saj sta premočno vkoreninjena v naše zavesti. Ljudje se bomo žal vedno delili na »nas« in na »njih«, saj so razlike med nami očitno prevelike, da bi jih lahko premestili in zaživel v slogi. Kljub temu pa je treba delovati, kot da ti dve prvini vendarle lahko premagamo, nanju je treba opozarjati in ju obsojati. Tako bomo morebiti zmanjšali njun obseg, iztrebili pa ju najbrž, kot že rečeno, ne bomo nikoli.

## **2. RASIZEM**

### **2.1 Izvor rasizma**

#### **2.1.1 Charles Darwin in njegova teorija evolucije**

Zdi se, da se tako naravoslovci kot tudi družboslovci vedno znova vračamo k Darwinu in njegovi teoriji evolucije. Tako se je treba k Darwinu vrniti tudi, ko govorimo o izvoru oziroma nastanku rasizma. Teorija evolucije ima namreč pri nastanku rasizma veliko večjo vlogo, kot je to morda očitno na prvi pogled in čeravno Darwin, ko je leta 1859 izšlo njegovo znamenito delo z originalnim naslovom »On the Origin of Species by Means of Natural Selection, or The Preservation of Favoured Races in the Struggle for Life» (glej internetni vir: [http://en.wikipedia.org/wiki/Charles\\_Darwin](http://en.wikipedia.org/wiki/Charles_Darwin), 10.6.2006), ni nikoli predvidel, da se bo njegova teorija prenesla tudi na razumevanje človeške vrste. Njegova teorija tako ni zgolj pretresla osnovnih moralnih temeljev zahodnega sveta in zamajala tradicije krščanskega pogleda na nastanek sveta, ampak so se argumenti te teorije v osupljivo kratkem času prenesli iz gole teorije tudi na človeška bitja oziroma se projicirala na človeško družbo, kar je posledično povzročilo začetke ocenjevanj razlik med posameznimi človeškimi vrstami (glej Shipman, 2003: 18 – 19).

Darwin je živel v obdobju imperializma, t.j. obdobju, ko so Evropejci še vedno odkrivali nove svetove in različne rase, te »na novo odkrite« Neevropejce pa so večinoma poimenovali kar za barbore (glej Shipman, 2003: 19).

Evropska potreba po predstavi, da zgodovina teče v progresivnem toku, se je intenzivneje prvič pojavila v času razsvetljenstva, oziroma v 18. stoletju, in sicer z intenzivnejšim in sistematskim odkrivanjem drugih, t.i. »primitivnejših« družb, ki niso živele po t.i. božjih zakonih, a so kljub temu uspešno obstajale. Evropski razsvetljenci so si šokantno odkritje razlagali tako, da so trdili, da zgodovina poteka po nekakšnih objektivnih, univerzalnih in nespremenljivih zakonitostih. Trdili so, da te zakonitosti veljajo za sleherno človeško skupnost, da je torej zgodovina človeštva univerzalna in da poteka fazno – vsaka družba gre v svojem zgodovinskem razvoju skozi natančno določeno in univerzalno zaporedje zgodovinskih faz in vsaka naslednja faza je racionalnejša (torej boljša) od prejšnje. Takšno pojmovanje razvojnih stopenj, ki naj bi bile enake in univerzalne za vse kulture, se imenuje kulturni oziroma socialni evolucionizem. Zagovorniki kulturnega (socialnega) evolucionizma

torej verjamejo, da gre pri vseh družbah za enoten razvojni model, da imajo vse kulture enak cilj (doseči najvišjo razvojno stopnjo) in da so razlike med različnimi kulturami v svoji osnovi samo razlike v stopnji razvitosti med temi kulturami (glej Godina, 1998: 14). In ker je bila, po njihovem mnenju, evropska družba v takrat najvišji fazi zgodovinskega razvoja, je s strani razsvetljencev veljala za racionalnejšo, boljšo in superiorno do drugih, ki so bile v tistem času v fazi, ki jo je Evropa že »prerasla« (oziroma so za take veljale). Tako so Evropejci opravičevali prepričanje o lastni večvrednosti (druge družbe pač še niso dosegle njihove stopnje razvoja in so zatorej manj racionalne ter posledično seveda tudi manj vredne – do takih družb so bili sicer tolerantni, ni pa bilo takrat ne duha ne sluha o kulturnem relativizmu).

Kulturni oziroma socialni evolucionizem ima torej svoj izvor v evolucijski teoriji Charlesa Darwina, kar je več kot očitno že iz samega imena. Toda poudariti je treba, da ni bila teorija Charlesa Darwina tista, ki je sproducirala nastanek rasizma; rasizem je seveda obstajal že dolgo pred Darwinovo teorijo o evoluciji. Začetki rasizma, po mojem mnenju, segajo prav v čas prvih stikov Evropejcev z ljudmi drugih ras. Seveda lahko to trditev takoj postavimo pod vprašaj, saj so rasistične občutke ljudje izražali že tudi veliko prej. Najbolj znani so na primer stari Grki pa tudi prebivalci starodavne Kitajske. Kljub temu sama trdim, da se je rasizem kot tak, t.j. v obliki, v kakršni ga poznamo danes, izoblikoval v času, ko stiki z »drugačnimi« postanejo nekoliko pogostejši. Pred časom kolonializma so bili stiki različnih ras tako redki, da po mojem mnenju še ne moremo govoriti o pravem rasizmu, temveč zgolj o njegovih zametkih. Ko pa so ti stiki postali pogostejši, predvsem zaradi Evropejcev in njihovega kolonializma, se je izoblikoval rasizem v današnjem pomenu besede, in sicer predvsem kot posledica nevednosti. Ljudje so se nekdanje namreč bali vsega neznanega oziroma drugačnega, kar seveda velja še danes, le da v veliko manjši meri, saj nam moderen način življenja omogoča, da nam le malo ostane neznanega. Ob prvih stikih pa Evropejci seveda niso bili vajeni ljudi s temno poltjo, zdeli so se jim nenavadni, skrivnostni, »čudni«. Častili so druge bogove, živeli po drugačnih pravilih, pa vendar živeli ravno tako ali še bolj zadovoljivo kot Evropejci. Evropejcem je bil njihov način življenja seveda nedoumljiv, niso mogli razumeti, da obstajajo kulture, ki so uspešne kljub dejstvu, da ignorirajo obstoj krščanstva in krščanskega boga. Nenadoma so se Evropejcem zamajali trdni temelji, na katerih so gradili svojo celotno kulturo, družbena pravila ipd. in tega seveda niso smeli, niti hoteli dovoliti. Iskali so razloge za to, da bi doma, v Evropi, pojasnili dejstvo, da izven Evrope obstajajo družbe, ki živijo in so videti povsem drugače kot evropska skupnost. Treba je bilo najti razlago, zakaj so te družbe uspešne kljub temu, da ne verjamejo v krščanskega boga, da ne



živijo po družbenih pravilih, ki so bila takrat v veljavi v Evropi. Takrat se je kot rešilna bilka pojavil Darwin in njegova evlucijska teorija. Evropejci so njegovo teorijo enostavno prenesli na družbeno področje in zadrega drugačnih družb je bila s tem odpravljena. Nenadoma so zopet imeli »znanstvene« temelje za trditve, da je evropski način življenja edini pravi. Drugi, ki takšne stopnje življenja (še) niso dosegli, so bili nenadoma samo ubogi, nerazviti barbari, ki jim mora Evropa pokazati pravo pot, da bodo morda nekoč vendarle tudi oni dosegli stopnjo, na kateri se je evropska družba nahajala že kar nekaj časa.

Evropski »znanstveniki« so torej našli Darwinovo teorijo evolucije in jo uspešno prenesli na človeške družbe, s čimer so opravičili obstoj obstoječih družbenih pravil v Evropi in s tem ohranili družbeni red. Če jim odkritja »novih« družb, ki so živele po drugačnih pravilih in kljub temu več kot očitno uspešno obstajale, ne bi uspelo prikazati kot slabše razvitih, bi morda Evropejci začeli razmišljati izven danih okvirjev, saj bi ugotovili, da ne obstaja samo en način življenja. Tega pa so se evropski veljaki seveda bali in zagotovo so intenzivno iskali odgovore, ki bi pojasnili obstoj drugačnih. Način, s katerim so evropskemu ljudstvu podali odgovore, je bil tak, da so te drugačne enostavno prikazali kot slabše: »Seveda ne verjamejo v boga in seveda je njihov način življenja drugačen od našega, toda ubogi reveži drugače niti ne znajo. Mi smo tisti, ki smo višje razviti in kot taki smo jim primorani pomagati na poti k razsvetlitvi, pomagati jim moramo, da bodo nekoč dosegli stopnjo razvitosti, na kateri se sami že nahajamo«. In naenkrat so za svoje trditve imeli tudi »znanstvene« dokaze, t.j. priročno predelano Darwinovo teorijo, ki so jo, kot že rečeno, poimenovali kulturni oziroma socialni evolucionizem. Charles Darwin in njegova teorija evolucije je tako po eni strani, s tem da je ogrozila predstavo o stvaritvi sveta v času šestih dni s strani boga, zamajala trdne temelje krščanstva, po drugi strani pa je nenadoma omogočila nov način opravičevanja obstoječega stanja evropske družbe in njenih krščanskih običajev in pravil.

Kulturni oziroma socialni evolucionizem je seveda obstajala že pred časom Charlesa Darwina, vendar se zdi, kot da je svojo pravo veljavo vendarle dobil šele z Darwinom. Darwin je svojo teorijo evolucije namreč potrdil z dolgotrajnim in natančnim preučevanjem živalskih in rastlinskih vrst, medtem ko je v času med letoma 1831 in 1836 z ladjo Beagle pod vodstvom kapitana Roberta FitzRoyja in v spremstvu svojega asistenta Symsa Covingtona potoval naokoli (glej Shipman, 2003: 21 – 22). Nekaj tako natančno dodelanega seveda ni moglo ostati neopaženo, poleg tega so Darwinove ideje imele trdno osnovo v njegovem raziskovalnem delu. Viktorijanska Anglija in s tem celotna Evropa tega ni mogla zanikati,

deloma pa je bila potolažena tudi s tem, da je Darwin sam zatrjeval, da ne vidi razloga, zaradi katerega bi njegova teorija »šokirala religiozna čustva kogarkoli« (Shipman, 2003: 23). Darwin namreč nikoli ni zanikal, da naj bi bila stvaritev sveta božje delo. Toda že sama ideja, da bog živali in rastline ni naredil popolne in da so se zavoljo tega nenehno razvijale in prilagajale svojemu okolju, je bila šokantna (glej Shipman, 2003: 23 – 24). Ljudje so bili nenadoma soočeni z idejama spreminjanja in napredka, kar jim je bilo prej bolj ali manj neznano. V Evropi je veljalo, da je obstoječe stanje optimalno in najboljše, saj ga je kot takega ustvaril bog, potem pa so bili nenadoma soočeni z dejstvom, da obstoječe stanje morda vendarle ni optimalno, da obstaja prostor za spremembe in izboljšave. Sklepamo lahko, da te nove ideje, ki so se nenadoma začele pojavljati med ljudmi, nikakor niso ustrezale oblastem. Oblasti je bilo všeč, da so ljudje brez vprašanj in dvomov sprejemali obstoječe stanje in ko sta se pojavila Darwin in njegova teorija evolucije, se je nenadoma pojavila tudi nevarnost, da bodo ljudje, v duhu njegovega dela, začeli pričakovati ali celo terjati spremembe. Pojavila se je potreba po tem, da bi Darwinovo teorijo manipulativno obrnili sebi v prid in s tem ohranili obstoječe družbeno stanje. In to so tudi storili, in sicer tako da so teorijo evolucije enostavno prenesli na družbeno področje in ljudi s tem prepričali, da so drugi drugačni zato, ker so preprosto slabše razviti.

Sprva so do teh t.i. »slabše razvitih« družb imeli nekako pokroviteljsko dobrohoten, celo starševski odnos, trdili so, da jim bodo pomagali na poti do visoke razvitosti, saj so bili navsezadnje nekoč davno tudi sami v njihovem položaju in jim kot taki lahko olajšajo pot k višji stopnji razvitosti. V imenu te dobrohotne pomoči pa so v prvi vrsti opravičevali tudi svoje zavojevalske posege v neevropske države in kulture. »Evropsko uničevanje neevropskih kultur in družb, sprožanje procesov akulturacije v tej optiki namreč nikakor ne more biti sporno, saj pomeni pospeške v razvoju h končnemu cilju vseh kultur, namreč k civilizaciji« (Godina, 1998: 47). Kulturni evolucionizem, kot najpomembnejša antropološka teoretska smer 19. stoletja (glej Godina, 1998: 44), je nenadoma postal zlata jama za opravičevanje evropskega ravnanja z neevropskimi kulturami.

## 2.1.2 Značilnosti kulturnega oziroma socialnega evolucionizma

Ugotovili smo torej, da je kulturni evolucionizem najpomembnejša antropološka teoretična smer 19. stoletja in da je pravzaprav nastal s preprostim prenosom Darwinove evolucionistične teorije na področje družboslovja. Na podoben način so sicer razmišljali že mnogi poprej, npr. Vico, Montesquieu, Turgot, Ferguson, Millar, Helvetius, D'Holbach in Condorcet, ki so vsi delovali v 18. stoletju (glej Godina, 1998: 14 – 26), torej celo pred časom Darwina in njegove teorije evolucije, toda šele v 19. stoletju se izoblikuje pravi kulturni evolucionizem (v tem času tudi dobi svoje ime), ki pa se ne zgleduje samo po razmišljanju zgoraj omenjenih posameznikov, ampak svoj izvor poišče tudi ali predvsem pri Darwinovi teoriji evolucije.

Temeljnih postavk kulturnega oziroma socialnega evolucionizma je seveda več, toda vse se vrtijo okoli osnovne ideje, prepričanja, da gredo vse družbe skozi enake razvojne faze in da so razlike med družbami oziroma kulturami pravzaprav samo razlike v njihovi razvitosti, pri čemer je Evropa seveda najbolj razvita družba na svetu. Če to idejo razčlenimo, dobimo večje število postavk, ki pa so vse samo derivat te glavne ideje. Katere so torej te postavke?

Prvič: za vse kulture obstaja zgolj ena sama zgodovina. »Posledično je to stališče pomenilo na primer za razumevanje kulture, da obstaja le ena sama kultura, ki se skozi zgodovino razvija od svojih najmanj do svojih najrazvitejših oblik« (Godina, 1998: 44).

Drugič: »potek zgodovine je identičen s samim razvojem, saj zgodovina zmeraj pelje od manj razvitih stopenj kulture oziroma družbe k njunim razvitejšim stopnjam (začne se z divjaštvom, ki je manj razvito tako od barbarstva kot tudi od civilizacije; nadaljuje z barbarstvom kot bolj razvito stopnjo; in pristane v civilizaciji kot visoko razviti stopnji)« (Godina, 1998: 44 - 45). Gre torej za idejo, da zgodovina vedno teče samo v eno smer, t.j. naprej, da zgodovina nikakor ne more nazadovati, torej tudi stopnja razvitosti določene kulture ne more nazadovati, vse kulture torej samo napredujejo, postajajo vse bolj razvite in tako »boljše«. »Kulturna oziroma socialna evolucija je v tem smislu unilinearni proces« (Godina, 1998: 45). Tretja predpostavka je torej predpostavka o enosmernosti razvoja kultur oziroma družb.

Četrta predpostavka je, da evolucija kultur oziroma družb poteka skozi več različnih faz, pri čemer se je najbolj uveljavil trofazni model Lewisa Henryja Morgana, ki ga je le-ta predstavil

leta 1877 v svojem delu *Ancient Society* (glej Godina, 1998: 48). Morgan je zagovarjal idejo, da gredo vse kulture skozi tri razvojne faze, pri čemer je najnižje razvita faza divjaštvo, naslednja barbarstvo in naposled civilizacija.

Peta predpostavka govori o tem, da so posamezne faze iz Morganovega modela univerzalne, kar pomeni, da je vsaka faza ista za vse kulture sveta; vsaka kultura torej posamezno fazo doživi na povsem identičen način kot katerakoli druga kultura.

Šesta predpostavka govori o nezmotljivosti sosledja teh treh faz, kar pomeni, da gre vsaka kultura najprej skozi fazo divjaštva, potem barbarstva, dokler nazadnje ne pristane v fazi civilizacije. Iz te predpostavke potem nujno sledi tudi naslednja, torej sedma predpostavka, ki govori o tem, da faz ni moč preskakovati; vsaka kultura oziroma družba mora nujno skozi vsako izmed treh faz, in sicer v točno določenem zaporedju.

Osmo predpostavka je, da je »prehod iz ene v drugo fazo razvoja postopen, torej evolutiven. Samo tak prehod namreč zagotavlja kontinuiteto poteka zgodovine, kar pa je seveda spet povezano s tezo o unilinearnosti; diskontinuitete bi s seboj nujno prinesle možnost odmika od začrtane smeri kulturne oziroma socialne evolucije, s tem pa možnost večsmernega oziroma raznosmerne razvoja« (Godina, 1998: 36).

Deveta predpostavka je visoko predvidljiv potek kulturne oziroma socialne evolucije, v vsakem trenutku lahko predpostavimo nadaljnji razvoj neke kulture oziroma družbe, kar je seveda v povezavi z vsemi prejšnjimi predpostavkami. Iz tega izhaja še deseta predpostavka, in sicer, da je določanje stopnje razvitosti kulture povsem enostavno, saj je določeno kulturo potrebno zgolj umestiti v Morganov trofazni model, in sicer s tem da jo primerjamo z drugimi kulturami (glej Godina, 1998: 44 – 47).

Upoštevajoč vse te predpostavke kulturnega oziroma socialnega evolucionizma, dobimo zelo pripraven rezultat, ki je naslednji: razlike med različnimi kulturami oziroma družbami so v svoji osnovi zgolj razlike v stopnji njihove razvitosti.

*Takšno razumevanje razlik med kulturami oziroma družbami se je docela jasno konkretiziralo v načinu razumevanja razlik med evropskimi in neevropski kulturami in družbami, razlik med 'nami' in*

*'njimi'. Tudi tu gre v jedru za razlike v stopnji razvitosti konkretnih kultur oziroma družb, pri čemer se je ponovno /.../ vzpostavila 'koincidenca', da so najvišjo stopnjo razvitosti dosegle /ravno/ evropske kulture oziroma družbe (in kulture oziroma družbe tistih Evropejcev, ki so se sicer iz Evrope izselili, so pa s seboj, v 'nove svetove' ponesli tudi eno izmed evropskih kultur); neevropske kulture oziroma družbe pa se praviloma še niso razvile do najvišje stopnje razvitosti, kajti njihov razvoj je (iz različnih razlogov) potekal počasneje, oziroma je celo stagniral ali nazadoval (Godina, 1998: 47).*

Ker so torej neevropske družbe priročno obveljale za slabše razvite od evropskih, so Evropejci s tem dobili idealni izgovor oziroma opravičilo za svoje zavojevalske posege izven Evrope. Vsi pohodi na neevropska ozemlja so nenadoma zaživel v povsem novi luči; nenadoma so postali povsem legitimni. Evropejci so dejansko začeli verjeti, da z vsiljevanjem svojih kulturnih vzorcev tujim kulturam pravzaprav delajo uslugo, saj jim pomagajo, da bodo prej dosegle višjo stopnjo razvitosti in postale civilizacijske družbe, kot je Evropa bila že kar nekaj časa.

Kulturni oziroma socialni evolucionizem je (hote ali nehote) evropski družbi dodelil vlogo nekakšnih svetovnih voditeljev. Evropa je nenadoma tudi uradno dobila priznanje najbolj visoko razvitega kulturnega območja, čeprav je takšno vlogo pravzaprav igrala že stoletja pred Darwinom kot tudi antropološko smerjo kulturnega evolucionizma. Le da je sedaj dobila tudi legitimno osnovo v obliki »znanstvene« razprave o stopnjah razvitosti družb, kar je, kot najbolj razvita (za tako je vsaj veljala), seveda tudi dodobra izkoristila.

### **2.1.3 Joseph Arthur Comte de Gobineau – oče rasistične teorije**

Zgoraj sem opisala, kako se je razvila ideja o več- oziroma manjvrednosti določenih kultur in družb ter kako je ta ideja slednjič celo dobila svojo legitimno osnovo (seveda govorim o legitimnosti za tiste čase, dandanes ta legitimnost nima več svoje veljave). Ker pa so bile neevropske družbe, torej družbe, ki so veljale za manjvredne, manj razvite in nekulturne,

večinoma družbe temnopoltnih predstavnikov, lahko sklepamo, da je na isti način nastal tudi rasizem. Rasizem je bil, po mojem mnenju, pravzaprav samo nekakšen derivat kulturnega (socialnega) evolucionizma; njegova skrajna oblika.

Kljub več kot očitnim rasističnim prvinam v kulturnem (socialnem) evolucionizmu za očeta rasizma ne velja nobeden izmed ustanoviteljev in zagovornikov te teorije, temveč mož po imenu Joseph Arthur Comte de Gobineau, francoski aristokrat, ki se je rodil leta 1816 v Franciji ter umrl leta 1882 v Italiji (glej internetni vir: <http://www.britannica.com/eb/article-9037141>, 10.6.2006). De Gobineau velja za očeta rasistične teorije, saj je eden prvih, ki je odkrito trdil, da je arijska rasa večvredna, svojo teorijo pa je objavil celo v delu *Essai sur l'inégalité des races humaines* (Esej o neenakosti človeških ras), ki je izšlo v štirih zvezkih v letih od 1853 do 1855 (glej internetni vir: <http://www.britannica.com/eb/article-9037141>, 10.6.2006).

De Gobineau v omenjenem delu trdi, da so rase tiste, ki ustvarijo določeno kulturo ter da med tremi rasami (bela, črna in rumena), ki jih svet pozna, obstajajo nekakšne naravne prepreke, zaradi česar lahko pri morebitnem mešanju ras pride do kaosa. Zapisal je tudi, da je bela, t.j. arijska rasa superiorna drugim in da bi se ob morebitnem mešanju z drugimi degenerirala. Kot primer degenerirane rase je navedel Semite, ki naj bi bili produkt mešanja vseh treh ras, zato so, po njegovem mnenju, Arabci in Judje (kot predstavniki semitskih narodov) na dnu rasne hierarhične lestvice, najvišje na hierarhični lestvici ras pa naj bi, po njegovem, bili skandinavski narodi, saj so najbolj »čisti« in najbolj beli izmed vseh predstavnikov bele rase (glej internetni vir: <http://en.wikipedia.org/wiki/Gobineau>, 10.6.2006).

Čeravno so dandanes njegove teorije zavrnjene kot povsem neosnovane in neprofesionalne, so tekom 19. in 20. stoletja vendarle bile predmet številnih antropoloških, etnoloških, socioloških in celo bioloških študij, pri njem pa so inspiracijo iskali celo znameniti rasistični in nacionalistični voditelji, kot na primer Houston Stewart Chamberlain in pa seveda Adolf Hitler, ki mu je ideja nadvlade arijske rase, kot najbolj čiste in popolne, zvenela še posebej privlačno in se je zato nanjo precej opiral. Poleg omenjenih mož je znano, da je de Gobineauovo delo močno vplivalo tudi na razmišljanje Richarda Wagnerja in celo znamenitega Friedricha Nietzscheja (glej internetni vir: <http://www.britannica.com/eb/article-9037141>, 10.6.2006).

#### 2.1.4 Amerika in suženjstvo

Joseph Arthur Comte de Gobineau je torej postal oče rasistične teorije. Toda zakaj ravno on? Mar ni svet rasizma poznal že stoletja pred njegovim esejem o neenakosti človeških ras? Pomislimo na primer na starodavno Kitajsko, pomislimo na prve stike Evropejcev z ljudmi drugih ras in nenazadnje pomislimo na suženjstvo.

*Suženjstvo je skozi celotno zgodovino obstajalo na tako rekoč vseh kontinentih, vključujoč Azijo, Evropo, Afriko in obe Ameriki. Starodavni Grki in Romani so sprejeli institucijo suženjstva, prav tako Maji, Inki, Azteki in Kitajci. Toda šlo je za privatno in služabniško institucijo, vse dokler v 16. stoletju Evropejci z začetkom uvažanja sužnjev iz Afrike v novi svet, niso izoblikovali bolj javnega in 'rasističnega' tipa suženjstva (internetni vir: <http://www.britannica.com/ebc/article-9378860>, 17.7.2006).*

Temnopolti Afričani so bili torej že stoletja pred de Gobineauom žrtve novonastalih Američanov (ki so pravzaprav bili samo izseljenci iz Evrope, ki so iskali boljše življenje), ki so si jih podjarmili in odpeljali v »obljubljeno deželo«, kjer so iz njih naredili sužnje, t.j. delovno silo brez vsakršnih pravic. Pred tem pa so ti isti ljudje praktično povsem iztrebili originalne Američane oziroma Indijance ali pa jih, tiste, ki jih niso pomorili, zaprli v rezervate.

Prvi novi naseljenci iz Evrope ali »Pilgrims« so v Ameriko, natančneje na območje imenovano Nova Anglija, prispeli leta 1619 (take podatke navaja Lindsey, toda uradno naj bi prvi naseljenci z ladjo Mayflower prispeli v Severno (North) Virginijo leto kasneje, torej leta 1620) (glej npr. internetna vira: <http://en.wikipedia.org/wiki/Mayflower> in <http://www.britannica.com/ebc/article-9371608>, 10.6.2006). Že takoj na začetku so se soočili s problemom pomanjkanja delovne sile, ki bi bila za majhen denar ali pa celo praktično zastonj, pripravljena delati na poljih bombaža, tobaka, sladkorne pese in riža. Novi svet, v katerega so prispeli, je namreč imel neverjetne agrikulturne potenciale in novi naseljenci so se znašli pred dilemo, kako te potenciale čim bolj izkoristiti. Stroški transporta njihovih agrarnih produktov nazaj v Evropo so bili namreč enormni in najti so morali način, kako priti do čim večjega dobička (glej Lindsey, 1994: 18- 19). »Najbolj očitna rešitev tega problema, je bila ta,

da bi znižali delovno ceno, in sicer na nivo, ki bi bil občutno nižji od tistega, ki je obstajal v Evropi. Toda to bi bilo mogoče samo, če bi našli številčno delovno silo povsem nove vrste in iskanje takšne delovne sile je postala glavna okupacija kolonistov Severne Amerike v približno štiridesetletnem obdobju med letoma 1619 in 1660« (Lindsey, 1994: 19).

Sprva so novi naseljenci Amerike svojo poceni delovno silo iskali med revnimi Evropejci, predvsem Britanci, toda sistem, ki je določal, da so sklenili nekakšno sedemletno pogodbo, v času katere so ti ljudje za majhen denar delali za svoje »gospodarje«, naseljencem kmalu ni več odgovarjal. Njihova delovna sila namreč ni bila trajna, ko je minilo obdobje sedmih let, so njihovi »sužnji« kot povsem prosti ljudje odšli, oni pa so se morali ubadati z iskanjem nove delovne sile. Poskušali so, da bi njihovo delovno silo predstavljali tudi domačini, torej Indijanci, vendar je bilo število le-teh premajhno, saj so že pred tem dodobra skrčili njihovo število. Postavljeni so bili torej pred vprašanje, kje najti stalno, številčno in poceni delovno silo (glej Lindsey, 1994: 19 – 21).

Ideja o Afričanih kot sužnjih se je v glavah novih naseljencev porodila počasi, a vendar je kljub nasprotovanju nekaterih redkih razsvetljenih posameznikov kmalu postala zelo zanimiva, saj je obetala razplet vseh težav z delovno silo, s katerimi so se naseljenci takrat ubadali.

*Za razliko od /.../ Evropejcev in Indijancev/, /ki so bili časovno omejena delovna sila/ je bilo Afričanov potencialno v neomejenih količinah. Kot sužnji bi bili poceni kot katerakoli druga oblika dela, /ki je bila takrat/ na voljo po svetu. Obenem so /Afričani/ predstavljali zelo visoko kvaliteto delovne sile, saj je bila večina že usposobljenih kmetov, živinorejcev ali rokodelcev, razumeli /pa so tudi/ tehnike kooperativnega truda in delitve dela ter bili odporni na bolezni Evropejcev (Lindsey, 1994: 21).*

Afričani so se torej nenadoma zazdeli idealna rešitev vseh težav, s katerimi so se soočali novi Američani. Bili so izkušeni delavci, mogočnih postav, odporni na bolezni, za katerimi so Evropejci takrat množično zbolevali in, najpomembneje, bili so »drugačni«. Zagotovo je bilo priseljencem lažje izkoriščati nekoga, ki je bil »drugačen«, kot pa nekoga, ki jih je preveč spominjal na člane lastne družine, prijatelje, sorodnike ipd.



Prva kolonija, ki je institucionalizirala suženjstvo, je bila zvezna država Maryland, ki so ji v obdobju od leta 1619 do 1664 sledile tudi druge kolonije v Severni Ameriki. Sprva so Afričane obravnavali kot navadne služabnike, toda kot taki so imeli še vedno določene pravice, kot na primer to, da so po sedmih letih dela za svojega gospodarja lahko svobodno odšli, toda te pravice so jim bile kmalu odvzete, postali so t.i. »doživljenjski služabniki«, torej brez pravic, kakršne so takrat imeli beli služabniki (glej Lindsey, 1994: 23).

*V, kar se zdi največja ironija v svetovni zgodovini, prvem severnoameriškem zakonu, ki je obravnaval suženjstvo, je bil namen, da bi se širjenje le-tega zaustavilo. Ko je /zvezna država/ Massachusetts leta 1641 uzakonila t.i. Body of Liberties, so zakonodajalci menili, da bodo s tem prepovedali suženjstvo, razen pod 'posebnimi okoliščinami', kot je npr. vojno ujetništvo, prostovoljna prodaja v suženjstvo itd. Te 'posebne okoliščine' /.../ so se zdele tako posebne, da so bile videti povsem neškodljive, toda zakonodajalci so naredili usodno napako, ko so sploh dovolili obstoj kakršnihkoli okoliščin, v katerih je bilo suženjstvo /obravnavano kot/ legalno. Ko so druge kolonije, ki so bile manj proti konceptu suženjstva kot Massachusetts, uzakonile podobno zakonodajo, niso imele težav z razširjanjem 'posebnih okoliščin', kar je v štiriindvajsetih letih privedlo, da v večini /ameriških/ kolonij, ni bilo praktično nobenih zakonskih preprek, ki bi preprečile širitev suženjstva (Lindsey, 1994: 23 - 24).*

Praksa suženjstva se je torej naglo razširila preko celotnega ozemlja Severne Amerike, oziroma natančneje preko vseh koloniziranih območij na tem predelu sveta. Suženjstvo je postalo povsem običajna praksa in »/d/o leta 1790 je bila več kot petina populacije Združenih držav Amerike sužnjev« (Lindsey, 1994: 28).

Ko je leta 1775 začela vojna za Ameriško neodvisnost (t.i. Ameriška revolucija), je za temnopolte prebivalce Amerike posijal žarek upanja, ki jim je obetal pridobitev svobode in pravic. Novembra leta 1775 je kraljevi guverner Virginije, John Murray, znan tudi pod nazivom Dunmorski grof, sužnje pozval, naj vstopijo v britansko vojsko, v zameno pa jim je obljubil svobodo. Nekaj sužnjev je to tudi dejansko storilo, pa vendarle je številka le-teh

nekako zanemarljiva. Postalo je jasno, da na ta način sužnji ne bodo pridobili svoje svobode, čeprav je ideja Dunmorskega grofa precej vznemirila prebivalce Virginije, ki so se seveda prestrašili, da bodo ostali brez svoje delovne sile (glej Lindsey, 1994: 35 – 36).

Naslednja stvar, ki je na videz obetala spremembe za status temnopoltega človeka v Združenih državah Amerike, je bila objava t.i. Deklaracije neodvisnosti. Leta 1776 je Thomas Jefferson torej objavil Deklaracijo neodvisnosti (the Declaration of Independence), v kateri sicer ni bilo neposredne omembe suženjstva, toda vsebovala je morda najbolj znameniti stavek ameriške zgodovine: »Vsi možje (ljudje) so rojeni kot enaki«. Zdelo se je, da bo ta deklaracija spremenila dotedanje pojmovanje temnopolnih prebivalcev Amerike, da bodo le-ti vendarle pridobili pravice, ki so jim bile do tedaj kratene. Toda ker se Jefferson v svoji deklaraciji ni neposredno dotaknil problema suženjstva ali posebej poudaril, da isto velja tudi za temnopolte ljudi, je obveljalo prepričanje, da se deklaracija ne nanaša na temnopolte ljudi, še več, obveljalo je, da slednji sploh niso ljudje in se jih torej deklaracija sploh v ničemer ne dotika (glej Lindsey, 1994: 34–35). Kljub Jeffersonovi Deklaraciji neodvisnosti se okoliščine za temnopolte ljudi torej niso spremenile, še več, »pravi« Američani so jih sedaj celo še bolj odkrito in neposredno označevali za živali, oziroma jih obravnavali, kot da niso ljudje. Le tako so namreč lahko dosegli, da so temnopolti ljudje še vedno ostali brez pravic in povsem podrejeni belemu človeku.

Nobena izmed na videz obetajočih in pozitivnih sprememb, ki so tako ali drugače obljubljale spremembo statusa za temnopolte ameriške sužnje, torej ni obrodila tako zelenih in potrebnih sadov. Položaj teh ljudi je, razen pri redkih izjemah, ostal nespremenjen.

### **2.1.5 Odprava suženjstva v Ameriki**

Populacija sužnjev v Severni Ameriki je vse bolj naraščala in samo vprašanje časa je bilo, kdaj se bodo sužnji uprli, oziroma se zavzeli za svoje pravice. Izkoriščanje je bilo namreč nevzdržno, ravnanje belih gospodarjev pa nečloveško. Upori so bili neizbežni. Res se je v 18. in 19. stoletju zvrstilo kar precej suženjskih uporov, dokumentacije govori o številu dvesto petdesetih uporov, med katerimi so najbolj izstopali trije, in sicer upor Gabriela v Virginiji leta 1800 (glej internetni vir: <http://www.britannica.com/ebc/article-9365109>, 10.6.2006) ,

upor Denmarka Veseya v Charlestonu (South Carolina) leta 1822 (glej internetni vir: <http://www.britannica.com/ebc/article-9381940>, 10.6.2006) in upor Nata Turnerja v Southamptonu (Virginija) leta 1831 (glej internetni vir: [http://en.wikipedia.org/wiki/Slave\\_rebellion](http://en.wikipedia.org/wiki/Slave_rebellion), 10.6.2006 in internetni vir: <http://www.britannica.com/ebc/article-9381374>, 17.7.2006). Vsi poskusi upora so seveda propadli, njihovi pobudniki pa so bili usmrčeni.

Leta 1787 je sprejetje akta pod imenom Northwest Ordinance (znanega tudi pod imenom Freedom Ordinance) pomenilo prelomnico za temnopolte sužnje. Z aktom, ki je bil v prvi vrsti namenjen kreaciji, oziroma ustanovitvi t.i. Severno – Zahodnega teritorija v Združenih državah oziroma prvega organiziranega teritorija na tem področju, so odpravili tudi suženjstvo. Na novo ustanovljenem področju je bilo suženjstvo prepovedano, zato se je reka Ohio, ki je razmejevala to področje od preostalega dela Združenih držav, kmalu začela razumevati kot nekakšna meja, ki je Združene države razmejevala na svobodno in zaslužnjeno območje (glej internetni vir: [http://en.wikipedia.org/wiki/Northwest\\_Ordinance](http://en.wikipedia.org/wiki/Northwest_Ordinance), 10.6.2006). Vzhodni in južni del Združenih držav sta torej še vedno ostajala predela, kjer je bilo suženjstvo razumljeno in obravnavano kot povsem običajna praksa in tako je ostalo vse do 1. januarja leta 1808, ko je za celotno območje Združenih držav začel veljati zakon, ki je prepovedoval uvoz sužnjev v ZDA. To pa seveda ni pomenilo, da se je s tem končalo tudi suženjstvo kot tako; trgovina s sužnji je bila kljub zakonu živahna, le da se je omejila zgolj na meje ZDA, potekala je torej znotraj tega območja.

Ker se je suženjstvo, kljub številnim ukrepom, uspešno ohranjalo, je to povzročalo masovne prebege sužnjev iz »zaslužjenega« območja v svobodno območje, ali povedano drugače, sužnji so množično bežali na severni breg reke Ohio, kjer je bilo suženjstvo prepovedano že vse od leta 1787 in vse to je neizogibno privedlo do velikih ekonomskih, kulturnih in seveda tudi političnih težav na obeh bregovih reke Ohio (glej internetni vir: [http://en.wikipedia.org/wiki/Slavery#Slavery\\_in\\_North\\_America](http://en.wikipedia.org/wiki/Slavery#Slavery_in_North_America), 10.6.2006). Sklepamo lahko, da se je na vzhodu in jugu države ekonomsko močno poznalo nenadno pomanjkanje pobegle delovne sile, ki jo je bilo seveda nemogoče enakovredno nadomestiti. Novih sužnjev si zaradi prepovedi uvoza le-teh v ZDA niso mogli več obetati, njihovi stari sužnji pa so s prestopom reke Ohio postali svobodni ljudje. Seveda so imeli možnost zaposliti svobodno (belo) delovno silo, a ta seveda ni bila tako poceni kot temnopolti sužnji, poleg tega so belopolti delavci, za razliko od sužnjev, imeli svoje pravice.

Po drugi strani lahko sklepamo, da so se s kulturnimi težavami srečevali predvsem prebivalci na severni strani reke Ohio, torej na drugi strani. Nenaden množičen pritek temnopoltih nekdanjih sužnjev je zagotovo privedel do kulturnega trka dveh povsem različnih skupin ljudi. Eni in drugi so namreč imeli svoje navade, običaje ipd., ki so se med seboj zagotovo precej razlikovali. Poleg očitnih razlik v barvi polti jih je torej ločevala tudi kultura. Nekdanji sužnji so seveda imeli specifične kulturne navade, ki so bile že zaradi narave njihovega položaja kot sužnjev, za svobodne belopolte prebivalce ZDA, nekaj povsem nenavadnega, celo nerazumljivega. Po drugi strani so bili tudi nekdanji sužnji nenadoma vrženi v povsem novo situacijo, v kateri se sprva zagotovo niso najbolje znašli. Kot svobodni ljudje se namreč niso mogli več v tolikšni meri oklepati svoje »suženjske kulturne dediščine«, ampak so bili prisiljeni poiskati novo. Tako belopolti Američani kot nekdanji sužnji so torej morali oblikovati nove kulturne vzorce, če so želeli zaživeti v bolj harmoničnem okolju, kar pa seveda nikoli ni uspelo v celoti.

Politične težave so bile seveda zgolj rezultat ekonomskih in kulturnih težav, ki jih je povzročil ta nenavadni položaj, v katerem so se eni in drugi nenadoma znašli. Ljudje so pritiskali na takratne politike in zagotovo zahtevali, da slednji najdejo nekakšno rešitev, ki bi pomenila odpravo novonastalih problemov tako na področju ekonomije kot tudi na področju kulturne zmede, ki je nastala. Ker politikom novonastalih problemov ni uspelo rešiti tako, da bi bilo prav za vse, so bili deležni velike mere nezaupanja tako s strani belopoltih kot tudi temnopoltih prebivalcev ZDA.

Skupek vseh teh novonastalih problemov, ki so bili nedvomno v veliki meri povezani tudi z vprašanjem suženjstva, je privedel do ameriške državljanske oziroma civilne vojne (Civil War), ki je trajala štiri leta, t. j. od leta 1861 do leta 1865. Potekala je med Združenimi državami Amerike (United States of America) ali Unijo, ki jo je tvorilo 24 severnih držav, torej držav severno od reke Ohio in med Konfederativnimi državami Amerike (Confederate states of America), ki jo je tvorilo enajst južnih držav (glej internetni vir: [http://en.wikipedia.org/wiki/American\\_Civil\\_War](http://en.wikipedia.org/wiki/American_Civil_War), 10.6.2006). Začetku te državljanske vojne je pogojevalo tudi Lincolново (predsednik Združenih držav Amerike od leta 1861 do leta 1865, torej ravno za čas ameriške državljanske vojne) nestrinjanje s suženjstvom. Leta 1863 je Lincoln izdal t.i. Deklaracijo emancipacije (Emancipation Proclamation), s katero je vse sužnje znotraj ameriške konfederacije proglasil za svobodne ljudi in tako postal sinonim za

ameriško liberalnost in demokratičnost. Uradno pa je bilo suženjstvo v ZDA odpravljeno 18. decembra 1865, ko je bil uradno sprejet trinajsti amandma ameriške konstitucije, ki pravi, da suženjstvo in neprostovoljno služabništvo, razen v primerih obsojenih kriminalcev, znotraj ZDA ne bosta več obstajala, oziroma da bosta zakonsko nelegalni praksi (glej internetni vir: [http://en.wikipedia.org/wiki/Slavery#Slavery\\_in\\_North\\_America](http://en.wikipedia.org/wiki/Slavery#Slavery_in_North_America) in internetni vir: <http://www.britannica.com/ebc/article-9378860>, 10.6.2006).

Suženjstvo je bilo v ZDA, predvsem po zaslugi Abrahama Lincolna, torej odpravljeno leta 1865. Toda kakšne spremembe je to prineslo za temnopolte prebivalce te države? So slednji dejansko postali enakovredni državljani ZDA ali pa so stvari vendarle nekoliko bolj zapletene? Žal je odgovor jasen; kljub uradni odpravi suženjstva in uradni enakosti vseh ljudi je bil položaj temnopolnih prebivalcev ZDA vse prej kot enakopraven v primerjavi z drugimi, belopolnimi prebivalci. Kljub odpravi suženjstva je rasizem ostal realnost za tisoče temnopolnih ljudi in ta realnost ostaja problem vse do dandanašnjih dni.

## **2.2 Sodobni rasizem (20. in 21. stoletje)**

Ko dandanes govorimo o rasizmu, imamo v mislih predsodke, ki jih imajo nekateri ljudje do ljudi, ki izhajajo iz drugih ras kot oni sami, predvsem pa predsodke belopolnih ljudi do temnopolnih. Dandanes rasizem seveda ni več v neposredni povezavi s suženjstvom, saj je le-to v večini držav po svetu nelegalno in kazensko preganjano. Pa vendar je rasizem skupek celotnega zgodovinskega dogajanja, skupek zgledov, ki so nam jih zapustili naši predniki v svojem ravnanju z nebelimi ljudmi. Današnji rasizem ima tako svoje korenine v prvih srečanjih Evropejcev z neevropskimi, temnopolnimi ljudstvi, v prvih korakih suženjske prakse v Ameriki, v vsakem nepravilnem in barbarskem vedenju naših belopolnih pradedov do njihovih temnopolnih sodobnikov.

Govoriti o rasizmu v današnjih dneh, brez vpogleda v zgodovinsko dogajanje na tem področju, je praktično nemogoče, saj v znanstvenih dognanjih današnjega sveta rasizem nima nikakršne osnove. Znanstveniki so tekom 20. stoletja nešteto krat dokazali, da se temnopolni ljudje od belopolnih ne razlikujejo praktično v ničemer, razen seveda v barvi polti. Rasistične

teorije v današnjem času torej nimajo nikakršne racionalne oziroma legitimne osnove, zato se rasisti naslanjajo na zgodovino in opravičujejo svoj rasizem z zgodovinskim dogajanjem.

Vprašanje, ki se nam torej zastavi, ko obravnavamo rasizem današnjega časa, je, od kod izvirajo tovrstni predsodki, ki ljudi privedejo celo tako daleč, da sovražijo ljudi drugačnega rasnega porekla. Del teh predsodkov se je zagotovo ohranil še iz zgodovine, del pa izhaja iz našega neracionalnega in zaradi trenda globalizacije dandanes že povsem neosnovanega, če ne celo smešnega, strahu pred drugačnim oziroma neznanim.

### **2.2.1 Rasizem kot predsodek**

Čeravno je bilo suženjstvo v ZDA odpravljeno leta 1865, se s tem ni odpravil tudi rasizem. Rasizem, kot posebna oblika predsodkov do ljudi drugih ras, je namreč izjemno odporen. Ohranil se je vse do današnjih dni in je eden najbolj družbeno odpornih predsodkov.

*Predsodkov ne gre občudovati, pa vendar so občudovanja vredni. Nenadoma se naša sodba loči od objektivnih danosti, v katerih se nahajamo. V nekem duševnem procesu se iz domišljije in posameznih drobcev zaznavanja vzpostavi zmedeno izkustvo, ki se vrine pred dejanskostjo. Ta bi bila lahko dostopna, če ne bi podlegli notranji prisili in naše mešanice fantazije in realnosti imeli za edino pravo realnost; če se nam taka mešanica ne bi vzpostavila kot tako verjetna, prepričljiva, tako očitna, da se potem naša kritična sposobnost, ki naj bi to varljivo prepričljivo resnico kritično prevprašala, popolnoma uspava oziroma ohromi (glej Mitscherlich v Nastran Ule, 1999: 13).*

Rasizem, kot predsodek, je torej nekakšna mešanica tega, kakšne so realne oziroma dejanske značilnosti določene rase ter po drugi strani naše »fantazije«, ali bolje rečeno, naše predstave o teh značilnostih. Ta mešanica potem zamegli našo sposobnost objektivnega zaznavanja značilnosti določene rase, oziroma zamegli se naša sposobnost zaznavanja realnosti. Naše predstave o določenih rasah torej niso dejanska, objektivna stanja, temveč le družbeni in/ ali psihološki konstrukt. Toda kljub temu da se dandanes, za razliko od preteklosti, tega

zavedamo, so predsodki še vedno del naše realnosti. Kljub dejstvu, da se ljudje večinoma zavedamo neosnovanih temeljev naših predsodkov, so le-ti še vedno v veliki meri prisotni pri tako rekoč slehernem posamezniku in mu onemogočajo trezno, nekritično in objektivno presojanje dejanskosti. To je seveda razumljivo, kajti človeku, kot delu družbe, je objektivnost že v osnovi preprečena. Objektivno gledanje na družbo in njene značilnosti je človeku praktično nemogoče, saj je v to isto družbo sam preveč integriran in je ne more dojemati kot objektivne stvarnosti. Družba in s tem tudi predsodki, ki se v družbi pojavljajo, so za človeka stvarnost, ki je ni moč dojemati samo z razumom, ampak so zraven, hote ali nehote, vpletena tudi čustva.

Predsodki so torej družbena realnost, ki ji človek ne more ubežati. Toda problem nastane takrat, ko ti predsodki povsem zameglijo realnost, ko se ljudje ne zavedajo, da je realnost drugačna od tistega kar, percipirajo sami. Problem nastane, ko predsodki prerastejo v diskriminacijo.

Rasizem ni zgolj neškodljiv in nepomemben predsodek do določene rase, ampak je predvsem odkrito diskriminatorno in celo sovražno ravnanje v povezavi do »drugačnih«. Seveda bi lahko trdili tudi drugače; trdili bi lahko, da je rasizem že vsak najmanjši predsodek, ki ga imamo do ljudi določenih ras, toda v mislih je treba imeti, da so predsodki lahko tudi pozitivni v smislu, da določeni rasi, če seveda govorimo o primeru rasizma, pripisujemo določene pozitivne lastnosti, ki jih le-ta v resnici nima. Poleg tega so predsodki, četudi negativni, lahko povsem obvladljivi, t.j., da se človek zaveda njihovega nesmisla in je sposoben videti realno sliko, da je sposoben premagati svoj predsodek. Če imamo do določene rase predsodek, torej o tem predsodku ne moremo avtomatsko govoriti kot o rasizmu. Kdaj torej govorimo o rasizmu?

*Rasizem se nanaša na sistem prepričanja, ki zagovarja diskriminacijo nad ljudmi, ki temelji na zaznani ali pripisani rasi. Rasistični pogled predpostavlja, da se lahko ljudske vrste pomenljivo razdeli na rase, pogled pa je pogosto povezan tudi s sovražnostjo do ljudi drugih ras. Rasizem pogosto vključuje tudi prepričanje, da se ljudje različnih ras, /pomembno/ razlikujejo v sposobnostih in karakteristikah. Nekateri ljudje /.../ verjamejo, da se različne rase*

*lahko umestijo na stopenjsko, hierarhično lestvico (glej internetni vir: <http://en.wikipedia.org/wiki/Racism>, 10.6.2006).*

Predsodek do določene rase torej še ni enako kot rasizem, toda pri vsakem predsodku, ki ga ljudje občutimo do pripadnikov druge rase, torej rase, ki ni enaka naši, se potencialno skriva nevarnost rasizma. Predsodkov torej vendarle ne gre jemati preveč zlahka, po drugi strani pa ni prav niti, da iz njih delamo večji problem, kot v resnici je.

### **2.2.2 Ku Klux Klan**

Če govorimo o rasizmu dandanes, ne moremo mimo zloglasne ameriške organizacije, ki se imenuje Ku Klux Klan (KKK). Organizacija je nastala že leta 1868, torej tri leta po odpravi suženjstva v ZDA (ali tri leta po koncu ameriške državljanske vojne), in sicer za njenega ustanovitelja velja Nathan Bedford Forrest, bivši general za konfederativni del Amerike. Namen te organizacije je bil, da bi temnopolte Afroameričane postavili »nazaj na svoje mesto« (glej Lindsey, 1994: 88 – 89).

Ku Klux Klan se je ohranil vse do današnjih dni, torej obstaja že kar 138 let in ni videti, da se bo kmalu pustil odpraviti. KKK danes velja za najstarejšo in najbolj razvpito organizacijo, ki se zavzema za nadvlado belcev nad ljudmi drugih ras. Dandanes se organizacija KKK povezuje z izjemno nasilno obliko izkazovanja rasizma, antisemitizma in nacionalizma, vse večkrat pa se ime te organizacije pojavlja celo v povezavi s terorizmom (glej Gustainis v internetni vir: [http://www.findarticles.com/p/articles/mi\\_g1epc/is\\_tov/ai\\_2419100688/print](http://www.findarticles.com/p/articles/mi_g1epc/is_tov/ai_2419100688/print), 10.6.2006).

Ime Ku Klux Klan izvira iz grške besede »kuklos«, ki pomeni krog, in angleške besede »clan«, ki pomeni družino, klan. Ideja o organizaciji je nastala v Tennesseeju, v glavah šestih veteranov ameriške državljanske vojne, med katerimi je bil tudi mož, ki danes velja za uradnega ustanovitelja te organizacije, torej Nathan Bedford Forrest. Može so se oblačili v bele rjuhe in ponoči pustošili po svoji soseski. Sprva je šlo samo za eno izmed mnogih band, ki so se razpasle po ZDA, toda število članov je vztrajno in strmo naraščalo in ko je leta 1867 ameriški Kongres sprejel t.i. »Congressional Reconstruction Act« (Kongresni



Rekonstrukcijski Akt), ki je med drugim pomenil tudi vojaško okupacijo juga, ki naj bi zagotovila, da bi temnopolti ljudje dejansko dobili in uživali svoje pravice, četudi na račun nasilja, je bilo število članov te organizacije že ogromno. Organizacija se je zavzemala za povrnitev prvotnega stanja, torej stanja, v katerem so bili Afroameričani povsem brez pravic in so bili belci večvredna rasa. Njihov način upora proti na novo pridobljenim pravicam temnopoltih ljudi je bilo nasilje nad slednjimi. Ubitih je bilo ničkoliko temnopoltih prebivalcev juga, kar je prisililo Kongres, da je v obdobju od leta 1871 in 1872 sprejel legislacijo, ki je uradno prepovedala delovanje Ku Klux Klana. Toda te organizacije, v njenem rasističnem pohodu, ni zaustavil niti zakon (glej Gustainis v internetni vir: [http://www.findarticles.com/p/articles/mi\\_g1epc/is\\_tov/ai\\_2419100688/print](http://www.findarticles.com/p/articles/mi_g1epc/is_tov/ai_2419100688/print), 10.6.2006).

### **2.2.2.1 Ku Klux Klan in množični mediji**

Leta 1915 so originalno organizacijo Ku Klux Klana, ki se je razvodenela ( a ne tudi povsem izginila) v sedemdesetih letih 19. stoletja, ponovno obudili k življenju. William Joseph Simmons in njegovi privrženci so na vrhu gore Stone Mountain v Georgiji obredno zažgali križ in s tem simbolično oživeli Ku Klux Klan. Leto kasneje je Simmons celo najel firmo, ki se je ukvarjala s stiki z javnostjo, da je v njegovem imenu iskala »viteze« za njegovo organizacijo KKK. T.i. Publicitetna povezava Juga (Southern Publicity Association), katere ustanovitelja sta bila Bessie Tyler in Edward Clarke, je bila v iskanju novih članov KK Klana izredno uspešna; Tyler in Clarke sta uspela celo objaviti oglase za nove »viteze« KK Klana v različnih ameriških časopisih. Organizacija je tako vztrajno rasla in pridobivala nove in nove člane, čeprav se kasneje organizacija v medijih ni pogosto prikazovala, če pa že, so o njej govorili predvsem negativno in pozivali ljudi k njenemu bojkotu (glej Gustainis v internetni vir: [http://www.findarticles.com/p/articles/mi\\_g1epc/is\\_tov/ai\\_2419100688/print](http://www.findarticles.com/p/articles/mi_g1epc/is_tov/ai_2419100688/print), 10.6.2006).

Toda v osemdesetih letih 20. stoletja so se na javni televiziji zopet pojavili privrženci KK Klana in ljudi pozivali k rasizmu. Ker je javna televizija v ZDA zakonsko na voljo vsem, ki želijo na njej oglaševati ali kako drugače sodelovati, se je na primer leta 1984 na televiziji pojavil tudi nekdanji vodja kalifornijskega KK Klana, Tom Metzger in ljudi nagovarjal preko svoje pogovorne oddaje, imenovane »Race and Reason« (Rasa in razlog). Kaj je vsebina te oddaje, seveda ni treba posebej poudarjati. Oddaja se je na televiziji vrtela kar šest let in se

v tem času predvajala v dvajset do petinpetdesetih (natančna številka ni znana) mestih po ZDA. V devetdesetih letih 20. stoletja je prišlo do še večje medijske izpostavljenosti KK Klana in njegovega »poslanstva«, predvsem v oddajah tipa Jerry Springer, Geraldo Rivera in Sally Jesse Raphael, ki so gostile kar zajetno število pripadnikov te organizacije in jim dovolile javno izražanje svojega rasističnega pogleda (glej Gustainis v internetni vir: [http://www.findarticles.com/p/articles/mi\\_g1epc/is\\_tov/ai\\_2419100688/print](http://www.findarticles.com/p/articles/mi_g1epc/is_tov/ai_2419100688/print), 10.6.2006).

*Toda najbolj zlovešč aspekt Klana v devetdesetih je vključeval svetovno mrežo /oziroma internet/. Klanove organizacije po državi /t.j. ZDA/ (le-teh je več kot 80), so spoznale, da lahko preko internetnih strani dosežejo veliko večje število ljudi, kot bi jih kdajkoli preko letakov ali časopisov – in za razliko, od pojavljanja na pogovornih oddajah, kot je Oprah, tam ni množic, ki bi se jim posmehovale /ter se zgražale nad njihovimi nazori/; Klan kontrolira svoje sporočilo in to sporočilo se ni znatno spremenilo v več kot sto tridesetih letih (Gustainis v internetni vir: [http://www.findarticles.com/p/articles/mi\\_g1epc/is\\_tov/ai\\_2419100688/print](http://www.findarticles.com/p/articles/mi_g1epc/is_tov/ai_2419100688/print), 10.6.2006).*

Kot lahko vidimo, moderna tehnologija in množični mediji omogočajo lažje delovanje tudi t.i. sovražnim organizacijam. Vse to, v povezavi z ameriško neomejeno svobodo govora, predstavlja idealno okolje za rasistične skupine, kot je Ku Klux Klan. Ker ameriška zakonodaja vsakomur omogoča javno izražanje mnenja, pa naj bo le-to še tako rasistično, nacionalistično, homofobično ali kako drugače sovražno nastrojeno, ZDA predstavljajo ideal demokratične države, po kateri se zgleduje tako rekoč celoten svet, kar je seveda velika ironija. Država, ki preostalemu svetu predstavlja ideal, h kateremu je treba stremeti, obenem predstavlja državo, katere zakonodaja in prepričanja predstavljajo tudi idealno okolje za nastanek sovražnih skupin, ki lahko svobodno širijo svoja prepričanja, ne da bi bile za to kakorkoli kaznovane.

### 2.2.3 Rosa Parks in Martin Luther King

Za razumevanje rasizma dandanes je potrebno vsaj okvirno spoznati tudi življenjski poti in delovanje dveh znamenitih temnopoltih Američanov, in sicer Rose Parks in Martina Luthra Kinga. Oba sta se namreč v zgodovino zapisala kot človeka, ki sta največ storila za enakopravnost temnopoltih ljudi ter tako sooblikovala današnji položaj le-teh. Tako Parks kot King sta danes zagotovo dve izmed najbolj znamenitih ikon ameriške zgodovine, ne zgolj v očeh temnopoltih prebivalcev te dežele, temveč za vse državljane Združenih držav Amerike, saj predstavljata simbol ameriške demokracije in liberalnosti, torej simbol dveh stvari, s katerima se novodobni Američani najraje pohvalijo. Parks in King sta tako postala nekakšni maskoti amerišstva, čeprav je precej očitno, da si tega ne bi želela, že zaradi tega, kaj je Amerika, za razliko od tega kaj predstavlja njenim belopoltim prebivalcem, predstavljala njima in njunim temnopoltim prednikom.

Rosa Parks je bila celo življenje goreča borka za pravice temnopoltih ljudi, toda tisto, kar je njeno delovanje naredilo tako posebno, da je še dandanes pojmovana kot ena najpomembnejših ljudi v zgodovini pridobivanja pravic za temnopolte ljudi, je zgolj en sam dogodek, ki se je zgodil 1. decembra leta 1955 v predmestju Montgomeryja. Rosa je po napornem dnevu v službi vstopila v enega izmed avtobusov, plačala vožnjo in se nato usedla v prvo vrsto zadnjega predela avtobusa, ki je bil namenjen za temnopolte ljudi, torej tik za zadnjo vrsto, ki je bila namenjena še belcem. Avtobus je hitro postal povsem poln in ko je vanj vstopilo še več belcev, je voznik avtobusa James F. Blake premaknil znak, ki je avtobus razdeljeval na dva dela za eno vrsto nazaj ter Rosi in še trem drugim temnopoltim potnikom ukazal, naj svoje sedeže prepustijo belim potnikom, kar so ostali trije sčasoma tudi storili, Rosa pa se je uprla in svoje vrste ni hotela zapustiti. Voznik avtobusa je zato poklical policijo in ti so Roso aretirali (glej internetni vir: [http://en.wikipedia.org/wiki/Rosa\\_parks](http://en.wikipedia.org/wiki/Rosa_parks), 10.6.2006).

Ta dogodek, predvsem pa dejstvo, da je bila Rosa Parks zaradi odklonitve, da bo svoj sedež prepustila belcu, aretirana, je sprožil t.i. montgomeryski avtobusni bojkot, protest proti rasni segregaciji na vozilih javnega prevoza, ki je potekal 5. decembra 1955 in katerega voditelj je bil ravno znameniti Martin Luther King. Ta protest je rezultiral v boju za odpravo rasne segregacije na avtobusih, kar se je zgodilo 21. decembra leto kasneje, torej leta 1956, ko je

ameriško vrhovno sodišče razglasilo, da je segregacija na avtobusih nelegalna, kar pomeni, da je bojkot trajal kar 382 dni, preden je bila rasna segregacija na avtobusih uradno odpravljena (glej internetni vir: [http://en.wikipedia.org/wiki/Montgomery\\_Bus\\_Boycott](http://en.wikipedia.org/wiki/Montgomery_Bus_Boycott), 10.6.2006).

Zanimivo je, da je Kinga kljub njegovemu obsežnemu delovanju na področju civilnih pravic in predvsem pravic temnopoltih prebivalcev Združenih držav Amerike najbolj proslavil isti dogodek, kot Rosa Parks, t.j. njen upor na avtobusu 1. decembra 1955. King je namreč prevzel vodstvo montgomeryskega avtobusnega bojkota, ki je, kot že rečeno, trajal od 5. decembra 1955 do 21. decembra 1956, in rezultiral v ukinitvi rasne segregacije na avtobusih. V tem obdobju je bil King aretiran, situacija pa je bila tako napeta, da so celo bombardirali njegovo hišo. Kljub vsem pritiskom, ki so se vrstili nad njim in njegovo družino, pa je King vztrajal pri svojih zahtevah in 21. decembra 1956, kot že rečeno, dosegel, da so te njegove zahteve postale resničnost. Rasna segregacija na avtobusih je bila odpravljena (glej internetni vir: [http://en.wikipedia.org/wiki/Martin\\_luther\\_king](http://en.wikipedia.org/wiki/Martin_luther_king), 10.6.2006).

Toda s tem dosežkom se Kingovo delovanje še ni zaključilo. Leta 1957 je ustanovil organizacijo Southern Christian Leadership Conference, organizacijo, ki je povezovala črnske cerkve po Združenih državah Amerike in organizirala številne nenasilne shode in proteste za reformo državljanskih pravic temnopoltih ljudi. King je za svoja prizadevanja leta 1964 dobil tudi Nobelovo nagrado za mir in zagotovo bi bilo njegovo delovanje še obsežnejše, če ga 4. aprila 1968, ko se je King pripravljal na vodenje shoda tamkajšnjih temnopoltih sanitarnih delavcev, ne bi v Memphisu ustrelil James Earl Ray (glej internetni vir: [http://en.wikipedia.org/wiki/Martin\\_luther\\_king](http://en.wikipedia.org/wiki/Martin_luther_king), 10.6.2006).

Dandanes oba, tako Rosa Parks kot tudi Martin Luther King, predstavljata mejnik v zgodovini ameriškega rasizma. Obveljalo je nekakšno vsesplošno prepričanje, da je njuno delovanje tako rekoč zaustavilo pohod le-tega, da je rasizem stvar preteklosti in neizobraženih posameznikov. Američani uradno ne tolerirajo več rasističnih izgrediv, njihova ustava vsem ljudem zagotavlja enake pravice, ne glede na rasno ali nacionalno poreklo. Toda temnopolti posamezniki so vseeno pogosto tarča posrednih ali pa celo neposrednih rasističnih žaljivk, pripomb in ravnanj. Rasizem vendarle ni stvar preteklosti, ampak je še vedno aktualna problematika vseh rasno mešanih družb, torej tudi Združenih držav Amerike.

### 3. NACIONALIZEM

#### 3.1 Izvor nacionalizma

Izvor nacionalizma gre, po mojem mnenju, iskati v kolonializmu. Nacije, ki so imele v času imperializma, katerega obdobje se je začelo okoli leta 1860, torej v 19. stoletju (glej internetni vir: <http://en.wikipedia.org/wiki/Imperialism>, 10.6.2006), pod seboj več kolonij, so najbrž veljale za več vredne, saj so s posedovanjem kolonij dokazale svojo vojaško pa tudi kulturno prevlado nad drugimi narodi. Seveda so ti veliki imperiji oziroma kolonialistične velesile v to verjele tudi same in najbrž gre ravno v tem njihovem prepričanju o lastni večvrednosti iskati korenine pojava, ki ga dandanes poznamo pod pojmom nacionalizem.

Seveda pa so se pred samim nacionalizmom morale oblikovati nacije, torej oblikovane in zaključene skupnosti ljudi istega narodnega porekla. Zelo strnjen, a dober opis razvojne poti od nastanka nacij pa vse do nacionalizma nam poda In der Maur:

*Pojem 'nacija' je v zgodovini svoj pomen večkrat spremenil. Že zato je težava priti mu na sled. Ali je nacija resnično zgodovinsko nujno potreben pojav ali celo izpolnitev družbene ureditve, končni namen razvoja? Grčija ni potrebovala nacije, Rim tudi ne. V naši novejši zgodovini /pa/ je igrala nacija zares veliko vlogo. Izšla je iz razsvetljenskega obdobja in iz francoske revolucije, oblikovala se je v meščansko-liberalnih evolucijah in revolucijah 19. stoletja, se čez mero razrasla v izbruhu nacionalizma in končno v katastrofo v fašističnih in nacionalsocialističnih poskusih 20. stoletja, postala je mit, /.../ nadomestek za ver, in je obvladovala kot –izem 19. in polovico 20. stoletja ( In der Maur, 1991: 9)*

Nacije so se torej izoblikovale v 19. stoletju, torej v istem obdobju, ko se je začela tudi doba imperializma, kar mojo domnevo, da gre korenine nacionalizma iskati v tem obdobju, samo še podkrepi. V obdobju, ko so nacije šele nastale, je bila pripadnost določeni (novonastali) naciji seveda izjemna stvar. Ideja o ljudeh združenih v nacionalno enoto je prvič zaživela v luči, kot jo poznamo danes in ljudje so ob tem seveda začutili velik ponos. Nenadoma niso bili več zgolj posamezniki, ampak so bili prvič tudi uradno nekakšna celota. Vsi »rojaki« so bili nenadoma združeni pod nacijo, ljudje so začutili medsebojno pripadnost in ponos, da

pripadajo točno določeni naciji. Tu se nenadoma pojavi vprašanje, kako so novonastale nacije »zamejili«, oz. povedano drugače, kje so postavili meje med eno in drugo nacijo. Kaj je bilo tisto, kar je en narod naenkrat ločilo od drugega? Je bil to skupen jezik? Prostorska bližina? Sklepamo lahko, da kombinacija obojega, poleg tega pa zagotovo še nekakšna (pod)zavest o povezanosti in pripadnosti. »Nedvomno je narod *zamišljen* (poudaril Anderson), saj niti pripadniki najmanjšega naroda nikdar ne spoznajo vseh svojih sočlanov, ne srečajo vseh niti ne slišijo zanje – in vendar vsak izmed njih v mislih nosi predstavo o povezanosti v skupnost« (Anderson, 1998: 14). Sklepamo lahko, da se je iz tega novega močnega občutka pripadnosti lastnemu narodu oziroma lastni naciji razvilo tudi občutje nekakšne negativnosti do ljudi, ki niso pripadli isti naciji kot oni sami. Ljudje so se nenadoma začeli še intenzivneje deliti na »nas« in na »njih«. Ob tem je, kot sem že rekla, ta »več smo vredni od vas« občutek okrepil še imperializem oziroma kolonializem, saj so nekatere nacije (Anglija, Francija, Španija itd.) kolonializirale ogromno področij tako rekoč po celem svetu in postale prave kolonialne sile. In te velike kolonialne sile so seveda verjele v svojo večvrednost v primerjavi z drugimi narodi.

Zanimivo je, da Anderson nastanek nacij povezuje predvsem s krizo religiozne misli in razvojem tiska (glej Anderson, 1998: 17 – 46). Pravi, da je nenadni zaton religioznega načina mišljenja v 18. stoletju povzročil nekakšno praznino in ljudje so začutili potrebo »/.../ poiskati posvetni način za transformiranje usodnosti v kontinuiteto in slučaja v smisel. Kot bomo videli, je bilo malo reči (in jih še vedno ni več), ki bi temu ustrezale bolj kot ideja naroda« (Anderson, 1998: 19). »Kljub temu bi bilo kratkovidno, ko bi verjeli, da so narodi kot zamišljene skupnosti nastali na ruševinah religijskih skupnosti in dinastičnih kraljestev in jih preprosto zamenjali. Med propadanjem svetih skupnostih, jezikov in vladarskih hiš so se dogajale temeljne spremembe v načinu umevanja sveta, ki so bolj kot kaj drugega povzročile, da si je bilo mogoče 'misliti' narod« (Anderson, 1998: 31–32). Tu po njegovem mnenju nastopi razvoj tiska, ki je omogočil razcvet romana in časopisa. »Prav ta sta namreč postala tehnični sredstvi za 're-prezentacijo' tiste vrste zamišljene skupnosti, ki jo imenujemo narod« (Anderson, 1998: 34). Ideja se mi zdi izredno zanimiva. Lahko si predstavljamo, da je religija včasih za ljudi predstavljala močan povezovalni element, vsi ljudje so bili »božji otroci« in to je bil dovolj močan povezovalni element, da niso čutili potrebe po kakšni drugi povezavi. Ko pa je religijska misel začela izgubljati na svoji moči, je med ljudmi zagotovo nastala nekakšna praznina, ljudje nenadoma niso več čutili tolikšne povezanosti s soljudmi in nastala je potreba po nekakšni novi povezavi. Tu je seveda nastopila ideja naroda, ki bi vsaj nekatere ljudi zopet

povezala v skupnost, s katero bi se ljudje lahko poistovetili. Navsezadnje imamo ljudje, kot socialna bitja, močno potrebo po pripadnosti in ta potreba je bila z upadom moči religiozne misli nenadoma ogrožena. Ljudje so potrebovali novo obliko potrdila, da nekam pripadajo in to potrdilo jim je zagotavljal pojav naroda. Nekoliko težje je razumljivo, kako bi lahko k samemu nastanku naroda prispeval razvoj tiska, vendar pa je gotovo, da je pojav romanov in časopisov v nacionalnih jezikih omogočil utrditev veljave nacionalnih jezikov in utrdil občutek nacionalne pripadnosti, ko je le-ta že obstajala. Prebiranje romanov in časopisov v domačem jeziku je v ljudeh prebudilo občutje nacionalnega ponosa, dobili so potrdilo, da njihov jezik vendarle nekaj velja in da ni zgolj latinščina tista, ki je namenjena intelektualcem. Ko se je enkrat uveljavilo pisanje v domačih jezikih, se je uveljavila tudi pripadnost narodu, ki je ta jezik govorila.

Sedaj, ko vemo, kako so nastale nacije, se je treba vprašati, kako je nastal nacionalizem. Sama, kot že rečeno, menim, da korenine nacionalizma najdemo v kolonializmu oziroma imperializmu, ki je določene narode naredil večvredne. Več kolonij, ko je določena nacija posedovala, večji je bil njen ugled in pomen. In obenem so take nacije tudi same razvile idejo o lastni pomembnosti v primerjavi z drugimi nacijami, ki niso posedovale tolikšno število kolonij, ali pa celo sploh nobene. Zagotovo so te velike kolonialne sile razvile nekako zaničevalen odnos do narodov, ki niso posedovali kolonij, še bolj zaničevalen odnos pa seveda do narodov, ki so živeli na območju njihovih kolonij, še preden so si jih podjarmili in iz njih naredili kolonije. Ti narodi so se jim zdeli šibki, slabotni in nepomembni, vsiljevali so jim lastno kulturo in obenem celo verjeli, da jim s tem delajo uslugo. Seveda so bili ti podjarmljeni narodi večinoma temnopolti, kar na nek način povezuje nastanek nacionalizma z nastankom rasizma. Zdi se, da sta ti dve praksi povezani veliko bolj, kot je to opazno na prvi pogled.

Da je nacionalizem v veliki meri povezan s kolonializmom, trdi tudi Peter Alter, vendar on vidi povezavo v obratni smeri; medtem ko jaz menim, da je bil kolonializem tisti, ki je sproduciral nacionalizem, on meni, da je bil nacionalizem tisti, ki je že v osnovi gnal določene nacije, da so si sploh ustvarjale kolonije. »Nacionalistični interesi so bili med glavnimi gibalnimi silami kolonialne ekspanzije evropskih sil pri njihovem ustvarjanju prekomorskih imperijev v Aziji, Afriki in v drugih delih sveta« (Alter v Rizman, 1991: 222). Seveda tega ne gre zanikati. Zagotovo je bil nacionalizem zares vodilna sila velikih kolonialističnih sil, da so si začele ustvarjati velike kolonialistične imperije, toda uspeh na tem področju je

nacionalizem teh nacij zagotovo samo še okrepil in zato še vedno trdim, da je bil kolonializem eden izmed pojavov, ki so v veliki meri prispevali k pojavu nacionalizma. Seveda pa le-ta ni bil edini vir nacionalizma. »/Pojem/ 'nacionalizem', ki ga je prvi izrecno omenil Johann Gottfried Herder v svojem delu iz leta 1774, je prišel v splošno jezikovno rabo šele v sredini devetnajstega stoletja. Toda dandanes se še vedno prepiramo, kaj je nacionalizem v resnici. Celo v svetu znanosti, ki se z njim ukvarja že nekaj desetletij, ni soglasja o splošno sprejemljivi definiciji« (Alter v Rizman, 1991: 223). Problem odsotnosti konkretne definicije pojma seveda otežuje tudi raziskovanje tega, kdaj, kje in kako se je nacionalizem sploh razvil. Pravzaprav je edini konsenz glede nastanka nacionalizma, ki sem ga zasledila v različni literaturi, ta, da je njegov nastanek v povezavi z nastankom nacij. Toda kako je prišlo do preskoka od na novo pridobljenega patriotizma do nacionalizma, je pravzaprav nerešena dilema, okoli katere se znanstveniki, zgodovinarji in ostali strokovnjaki na temu področju nikakor ne morejo zediniti. Patriotizem, ki so ga ljudje občutili do nacij, katerih del so v 19. stoletju nenadoma postali, namreč ni že a priori vseboval tudi nacionalizma, ampak se je ta prvina morala pojaviti nekoliko kasneje. Sama še vedno menim, da je nacionalizem sprožila tekmovalnost narodov v tem, kdo bo uspešnejši v kolonialnem boju, ali povedano drugače, tekmovalnost v tem, kdo si bo zagotovil večji kolonialistični imperij, je sprožila sovražna čustva med različnimi narodi, ki so se znašli v tej tekmi. Nacionalizem je bil rojen.

### **3.2 Sodobni nacionalizem (20. in 21. stoletje)**

Nacionalizem je problematika, ki je zagotovo najbolj zaznamovala 20. stoletje in sprožila najbolj uničujočo vojno v zgodovini človeštva, t.j. drugo svetovno vojno, katere posledice pravzaprav občutimo še dandanes. »Nacionalizem je patologija sodobne razvojne zgodovine, tako brezizhoden kot posameznikova 'nevroza', na katero je pripeta skoraj enaka temeljna nedoločljivost in z njo vgrajena zmožnost za zdrs v dementnost, zakoreninjena v dilemah o nemoči, ki obvladuje večino sveta (ekvivalentna infantilnosti pri družbah) in je v glavnem neozdravljiva« (Nairn v Anderson, 1998: 13–14). Da je nacionalizem zares grozljiva patologija, kot že rečeno, kaže začetek 20. stoletja, ko je nacionalizem privedel do grozljivih posledic in se sprevrgel v nacizem oziroma nacionalsocializem, le-ta pa je sprožil največjo katastrofo v zgodovini človeške družbe, t.j. drugo svetovno vojno.



Človek, ki dandanes velja za tistega, ki je najbolj odgovoren za nacionalsocializem in s tem za drugo svetovno vojno, je seveda mož po imenu Adolf Hitler.

*Pa vendar bi bilo /.../ popolnoma zgrešeno, če bi iskali korenine nacionalsocializma v dveh knjigah, ki /sicer/ določata njegovo bistvo – to sta Hitlerjeva 'Mein Kampf (Moj boj) in Rosenbergova 'Mythus des 20. Jahrhunderts' (Mit dvajsetega stoletja). Njegove korenine segajo mnogo globlje. Izvirajo iz Fichtejevega 'nacionalnega socializma', iz Nietzschejevega nauka o 'volji po oblasti', iz 'germanskega verovanja v usodo' (kot ga je tolmačil Richard Wagner), iz rasnih teorij Gobineauja in H. St. Chamberlaina, iz Mendlovega nauka o dednosti, iz Treitschkejeve ideje o avtoritarni državi in iz nauka o zemljepisni pogojenosti politike glede na 'življenjski prostor' – vsi ti viri pa so seveda poenostavljeni, odtujeni in popačeni (In der Maur v Meysels, 1994: 9).*

Oče nacionalsocializma torej ni Hitler, ampak cela vrsta mislecev, filozofov ipd., vendar pa je ravno Hitler tisti, ki je nacionalsocializem najbolj »proslavil«. »Nacionalsocializem se ne more sklicevati na enakovredne 'očete'. Njegova filozofija je izrodek šušmarjev« (Meysels, 1994: 11). In eden izmed iz teh »šušmarjev« je bil ravno Hitler.

### **3.2.1 Nacionalizem kot predsodek**

Tudi v primeru nacionalizma, podobno kot v primeru rasizma, govorimo o predsodkih in diskriminaciji. »Izraza predsodek in diskriminacija sta /pravzaprav/ splošna in ju lahko uporabimo poleg 'rase' in etničnosti še pri mnogih temah« (Haralambos, 2001: 696). Tudi v primeru nacionalizma kot predsodka gre torej za »priučeno prepričanje in vrednote, ki vodijo posameznika ali skupino k pristranosti proti članom neke določene skupine« (Cashmore v Haralambos, 2001: 696). V tem pogledu sta si rasizem in nacionalizem enaka, v obeh primerih gre za neutemeljene in poenostavljene predstave, oziroma stereotype proti določeni skupini ljudi. Tudi predstave o značilnostih določenih narodov, ki jih ljudje imamo, namreč niso odraz dejanskega stanja temveč zgolj družbeni in / ali psihološki konstrukt, kot tudi v

primeru naših predstav o značilnosti določenih ras. In tudi tu obstaja nevarnost, da se predsodki razrastejo v diskriminacijo določenih narodov in s tem v nacionalizem.

### **3.2.2 Nacizem in 2. svetovna vojna**

Nacizem je ideologija, ki se je rodila v Hitlerjevi delavski stranki in ki je sčasoma privedla do izbruha 2. svetovne vojne. Ta ideologija je vsebovala tako nacionalistične kot tudi rasistične prvine, saj so njeni privrženci verjeli v superiornost t.i. arijske rase. »Glede na nacistično ideologijo, naj bi bili arijci superiorna rasa, ki je izgradila civilizacijo, ki je svetu dominirala pred deset tisoč leti. Ta domnevna civilizacija pa naj bi propadla, ker so se inferiorne rase zmešale z arijci /.../« (internetni vir: [http://en.wikipedia.org/wiki/Aryan\\_race](http://en.wikipedia.org/wiki/Aryan_race), 10.6.2006). Privrženci nacizma so zato verjeli, da morajo arijsko raso vzpostaviti na novo. Pri tem so zagovarjali ekstremne in nasilne prijeme, med katerimi je najbolj znana t.i. evgenika.

Program evgenike, ki so se ga domislili Hitlerjevi nacisti, je prepovedoval mešane zakone, zapovedal prisilno sterilizacijo mentalno bolnih ljudi, evtanazijo institucionaliziranih mentalnih bolnikov, na koncu pa celo sistematično iztrebljanje Judov, Romov in homoseksualcev, prakso, ki jo dandanes poznamo pod imenom holokavst (glej internetni vir: [http://en.wikipedia.org/wiki/Aryan\\_race](http://en.wikipedia.org/wiki/Aryan_race), 10.6.2006).

Nacistična ideologija je v Nemčiji vladala celoten čas Hitlerjevega vladanja, t.j. od leta 1933 pa vse do leta 1945, in za Nemčijo tega obdobja se je uveljavil tudi izraz tretji rajh (Dritte Reich). T.i. tretji rajh je poleg Nemčije vključeval še teritorije, ki so Nemčiji oziroma nemškemu cesarstvu pripadali pred prvo svetovno vojno, ter ozemlja, na katerih so prebivali ljudje nemškega etničnega porekla, torej Avstrija ter sčasoma še vse regije, ki so jih Nemci okupirali za čas druge svetovne vojne, med letoma 1939 in 1945 (glej internetni vir: [http://en.wikipedia.org/wiki/Third\\_Reich](http://en.wikipedia.org/wiki/Third_Reich), 10.6.2006).

Druga svetovna vojna se je uradno začela 1. septembra 1939, ko je Hitler brez vojne napovedi napadel in si podjarmil Poljsko (glej Piekalkiewicz, 1996: 77). Dva dni kasneje sta Velika Britanija in Francija Nemčiji napovedali vojno. Začela se je morija druge svetovne vojne, ki je terjala ogromno žrtev in rezultirala v največjo katastrofo v zgodovini človeštva.

### 3.2.3 Neonacizem in skinheadi

»Termin neonacizem se uporablja za označitev kakršnegakoli socialnega ali političnega gibanja, ki se trudi oživiti nacionalsocializem ali katero izmed oblik fašizma ter se dogaja po drugi svetovni vojni« (internetni vir: <http://en.wikipedia.org/wiki/Neo-Nazism>, 10.6.2006). Najbolj znani predstavniki neonacizma danes so t.i. skinheadi ali krajše skini. Poznamo jih predvsem kot posameznike, ki so izrazito nacionalistično in rasistično opredeljeni, značilen pa je tudi njihov zunanji imidž, torej njihova pojava, ki nam takoj pove, s kom imamo opraviti. Že iz njihovega imena je razvidno, da večinoma prakticirajo »modo« obrite glave, na njihovih oblačilih in / ali tatujih pa motive, kot so vikinki, keltski križ, svastika, buldogi, zmaji, stisnjena pest, motivi iz nordijske mitologije ipd. (glej Gregorčič v Stankovič, 1999: 104).

»Skinhead subkulturo rodi Anglija v letu 1969. Beda delavske mladine in delavski duh, želja po koristnosti in pripadanju so lastnosti, ki jih kasneje uspešno zlorabi angleška desničarska organizacija National Front in skine spremeni v ulično vojsko /.../« (Gregorčič v Stankovič, 1999: 98 – 99). Najbolj zaslužen človek za preživetje »skingibanja« je bil Anglež Ian Stuart Donaldson. »Bil je pisec pesmi, solist in voditelj skupine Screwdriver, odkrit rasist, nacist, ustanovitelj organizacije Blood & Honour, zagovornik Rock Against Communism (R.A.C.)... Leta 1977 Skrewdriverji izdajo album 'All Skrewed Up' in skinheadi jih vzamejo za svoje« (Gregorčič v Stankovič, 1999: 103).

Dandanes poznamo tri kategorije oziroma skupine skinov, t.j. tradicionalne (trojanske) skinheade, SHARP (**S**kin**H**eads **A**gainst **R**acial **P**rejudice) skinheade ter »White Power« skinheade, znane tudi pod imenom Nazi-skinheadi. Tradicionalni skinheadi se identificirajo s prvotnim skingibanjem iz šestdesetih let prejšnjega stoletja. Pesti jih podoben družbeni položaj (izvirajo iz delavskega razred), njihov kulturi izvor je podoben tistemu, ki je zaznamoval skine izpred štirih desetletij, poslušajo isto glasbo, imajo podoben stil. Toda kar je najpomembnejše, je poudarek, da tradicionalni skini niso rasistično ali nacionalistično opredeljeni, kot tudi niso bili začetniki tega gibanja iz šestdesetih let, kot se pogosto napačno predvideva. SHARP skini so izrazito levo politično usmerjeni, kar je za naše splošno pojmovanje skinheadov zelo nenavadno. V naši zavesti so skini namreč na desnem polu politične opredelitve. SHARP skini torej ne predstavljajo »tipičnih« skinov, in zatorej na nek način majejo našo sliko o tej subkulturi. So izrazito antirasistični. Skinheadi, ki najbolj sovpadajo z našo predstavo »pravih, verodostojnih« skinov, so predstavniki skupine, ki se je

poimenovala »White Power« (Bela moč) ali Nazi-skinheadov. Slednji so namreč izrazito rasistični in nacionalistični, vendar kot že rečeno, s prvotnim skingibanjem nimajo nikakršne skupne točke, ne kar se tiče stila ne prepričanj (glej internetni vir: <http://en.wikipedia.org/wiki/Skinheads>, 10.6.2006). So pa zagotovo kategorija skinov, ki je javnosti najbolj prepoznavna, kar je posledica njihovih ekstremnih prepričanj in njihovega aktivizma proti nebelim rasam in tujcem.

Seveda je treba takoj opozoriti, da so zgornje kategorije skinov zgolj deskriptivne, kar pomeni, da veliko skinov ne moremo opredeliti v nobeno izmed njih. So zgolj nekakšen »idealni« model, kar je pogost pojav pri opredeljevanju družbenih pojavov, oziroma, v tem primeru, družbenih skupin.

### **3.2.4 Nacionalizem in globalizacija**

Kot sem napisala že v uvodu, veliko ljudi verjame, da naj bi proces globalizacije omogočil odpravo nacionalizma, saj naj bi s tem procesom meje med različnimi narodi postajale manj pomembne za družbeno življenje; globalizacija naj bi vse bolj združevala ljudi in zagotovila, da bi ves svet postal »velika globalna vas«. Sama se s tem ne strinjam, saj menim, da t.i. globalizacija na ljudi učinkuje ravno nasprotno, t.j. ljudje se zaradi globalizacije vse bolj oddaljujemo. Res je sicer, da smo vsi podvrženi istim medijskim vsebinam, da so nam zahvaljujoč moderni tehnologiji dosegljive iste (dez)informacije ipd., toda ali nas to res zbližuje? Ali pa se zaradi te bližine »drugih« počutimo le bolj ogroženi? Sama menim, da se nacionalizem zavoljo trenda globalizacije samo še bolj krepi in širi. Ljudje se ob vsakodnevnem soočenju s tujimi kulturami začnemo bolj zavedati svoje lastne in se vanjo tudi vse bolj zapiramo. »/.../ /M/nogi ljudje trdijo, da se je v zadnjih desetletjih nacionalizem zelo razmahnil. Posamezniki se ponavadi bolj identificirajo s svojim narodom kot z drugimi skupinami« (Haralambos, 2001: 719).

Obet, da naj bi globalizacija povzročila konec nacionalizma, je torej vse prej kot realnost. Čeprav komunikacijski sistemi, svetovni finančni trg, moderna tehnologija in mednarodne organizacije, kot sta OZN in Evropska unija, presegajo nacionalne meje in čeprav ljudje dandanes prepotujemo ogromno sveta, se ljudje kljub temu še vedno v veliki meri lahko

identificiramo samo s svojim narodom in svojo kulturno dediščino. Globalizacija torej nima učinka, kakršnega so od nje pričakovali mnogi družboslovci. Ljudi ne združuje, ampak kvečjemu oddaljuje.

Tudi nacionalizem se seveda uspešno producira naprej. »'Konec dobe nacionalizma', ki se že tako dolgo oglašča, še ni na vidiku. Nacionalnost je najbolj univerzalna legitimna vrednota v političnem življenju našega časa« (Anderson v Haralambos, 2001: 719). Da je nacionalnost res pomembna vrednota, lahko npr. opazimo vsakič, ko se Evropski uniji pridruži nova članica; vsaka se namreč v procesu vključevanja v EU sprašuje, ali bo zavrlo tega izgubila del svoje nacionalne identitete. Tudi Slovenci smo temu vprašanju namenili ogromno pozornosti in naša nacionalna zavest je se je v tistem času zelo okrepila. Sklepamo lahko, da se podobno dogaja tudi drugim nacijam, ko se soočajo z mednarodnimi institucijami in organizacijami oziroma, ko postajajo del le-teh.

Globalizacija nacionalizma torej ne ukinja, slednji kljub trendu spreminjanja sveta v »veliko globalno vas« ostaja prisoten v vseh družbah sveta. Zdi se, da so nekateri družboslovci naivno pričakovali, da bo globalizacija postala nekakšen »odrešenik«, ki bo svet očistila vseh stereotipov, predsodkov in diskriminacij, kar pa se seveda ni zgodilo in kaže, da se niti ne bo.

#### **4. REPREZENTACIJE NACIONALIZMA IN RASIZMA V IZBRANIH AMERIŠKIH MLADINSKIH TISKANIH MEDIJIH**

V svoji diplomski nalogi sem se odločila za analizo ameriškega mladinskega tiska. Izbrala sem si tri revije za najstnike, t.j. Seventeen, ElleGirl in CosmoGirl, ki izhajajo enkrat mesečno in jih spremljala v obdobju od julija 2005 do decembra 2005, torej šest mesecev. Moj namen oziroma cilj je ugotoviti (ne)prisotnost rasizma in nacionalizma v teh revijah, oziroma v ameriškem mladinskem tisku nasploh. Pomen ugotavljanja (ne)prisotnosti teh dveh razsežnosti pa je dvojen, in sicer ugotavljanje, v kolikšni meri so združene države Amerike v resnici liberalna, demokratična in odprta dežela brez predsodkov ter kako se ameriške vrednote in prepričanja o teh dveh razsežnostih prenašajo na mlade in kako se le-to potem nadalje producira med mladimi samimi.

Da bom v analizo (ne)prisotnosti rasizma in nacionalizma vzela mladinske oziroma najstniške revije, sem se odločila iz enega samega razloga, ki je ta, da mladi ljudje šele oblikujejo svoje življenjske nazore, svoje vrednote in prepričanja in pri tem nanje zagotovo vplivajo tudi mediji, v največji meri seveda tiste medijske vsebine, ki so namenjene neposredno njim. Ko se najstniki srečajo z mladinskim tiskom, se nahajajo v življenjskem obdobju, ko njihove vrednote in prepričanja še niso dokončno izoblikovana, zato je po mojem mnenju izrednega pomena, kakšna je vsebina medija, v tem primeru najstniške revije, s katerim vzpostavijo kontakt. Če so v takšnih revijah pripadniki drugih ras in nacionalnosti večinoma prikazani negativno, si lahko najstniki o le-teh izoblikujejo neko splošno negativno mnenje. »Ljudje /.../ lahko berejo in si selektivno zapomnijo dogodke, ki jih interpretirajo kot take, da 'dokazujejo' negativne karakteristike manjšin« (van Dijk, 1991: 7). Starejši bralec, ki ima že izoblikovano osebnost, ki je izobražen in razgledan (s čimer seveda ne trdim, da najstniki niso izobraženi in razgledani), seveda lažje razume, da gre za medijski konstrukt, toda mlad človek, ki ima z razumevanjem medijskih vsebin manj izkušenj, do napačnih sklepov o karakteristikah določenih ras in nacij pride še toliko lažje oziroma hitreje.

Seveda je najstniških revij ogromno, najdemo jih tako rekoč po vsem svetu, tudi v Sloveniji. Pa vendarle sem se sama raje odločila za analizo ameriških najstniških revij, torej revij, ki jih ustvarjajo v ZDA. Zakaj? Amerika, ali bolje rečeno Združene države Amerike, preostalemu svetu pomenijo, oziroma predstavljajo »sanjsko« deželo, deželo, ki je liberalna, demokratična in odprta do vsakogar, ne glede na to, od kod prihaja in kdo je. ZDA so postale nekakšen ideal

h kateremu teži tako rekoč ves preostanek sveta, seveda tudi Slovenija. Zaradi te težnje po amerikanizaciji celotnega sveta se mi je seveda zastavilo vprašanje, ali so ZDA resnično »ideal«, h kateremu je treba težiti, ali pa so zgolj nekakšna iluzija, ki je postala tako prepričljiva, da ljudje vanjo dejansko verjamejo. Ker je ta podoba o Združenih državah Amerike kot idealni državi, močno prisotna tudi v Sloveniji, je analiza ameriškega in ne slovenskega mladinskega tiska povsem na mestu; ne samo da bom ugotovila ali tovrstne revije producirajo rasizem in nacionalizem ter ga prenašajo na mlade, temveč bom obenem ugotovila tudi to, ali je sloves ameriške družbe, kot liberalne in odprte, dejansko upravičen. Menim namreč, da se odprtost in liberalnost neke države kaže ravno v odsotnosti rasizma in nacionalizma.

Ker izbrane revije, kot že rečeno, izhajajo enkrat mesečno, je mojih enot za analizo reprezentacije rasizma in nacionalizma osemnajst; šest revij Seventeena, šest revij ElleGirila in šest revij CosmoGirila. Odločila sem se, da svojo analizo zato razdelim na tri dele, kar pomeni, da bo moja analiza zajela sklop šestih števil za vsako izmed treh revij posebej, saj bo tako tudi lažje ugotoviti katera izmed teh treh revij je najbolj in katera najmanj liberalna, oziroma v kateri zasledimo največ in v kateri najmanj rasističnih in / ali nacionalističnih prvin.

#### **4.1. Metodologija – analiza vsebine**

Seveda je treba že pred samim začetkom analiziranja vsebine omenjenih revij poudariti, da je tisto, kar ni napisano in prikazano, ravno tolikšnega pomena, kot tisto, kar je napisano in prikazano. »Tekst je ledena gora informacij, od katerih je v besedah in stavkih izražen zgolj vrh. Vse ostalo je v ozadju teksta, v pomenih, ki jih bralec razbere, ne da bi bilo zato potrebno uporabiti besede« (van Dijk, 1991: 181). Prav tako je pomembno, kako oziroma na kakšen način je določena rasa / nacija prikazana. Ali kot je zapisal van Dijk, bi se moral vsak bralec časopisov, revij ipd. vprašati: »Zakaj je ta tema v časopisu? Zakaj je ta tema ali ta informacija deležna tolikšne (ali tako malo) pozornosti? Ali ta tema ali beseda izziva ali ohranja stereotype oz. predsodke do manjšin? Kdo govori in kdo sme (ali ne sme) podati svojega mnenja? Čigavi interesi se zagovarjajo? S čigave perspektive je prispevek napisan? Se diskriminacija in

rasizem zanika, blaži ali trivializira?» (van Dijk, 1991: predgovor xii). Gre za metodološko prakso, znano pod imenom analiza vsebine.

*Analiza vsebine je metoda, ki je v široki rabi na področju proučevanja komuniciranja. To izhaja iz okoliščine, da je komuniciranje (sporočanje) bistvena komponenta družbenega življenja, družbenih odnosov. Skoraj vsi družbeni odnosi so prežeti s sporočili, predvsem s sporočili, ki so oblikovana v besede (verbalna komunikacija). Področje verbalne komunikacije je postalo predmet sistematičnega kvantitativnega /in kvalitativnega/ proučevanja, ki mu pravimo analiza vsebine (Flere, 2000: 92).*

Seveda gre v mojem primeru, torej v primeru analize treh ameriških najstniških revij, za primer kvalitativne oz. fenomenološke analize vsebin. »Pri kvalitativni analizi vsebine je v ospredju ugotavljanje pomena sporočila, ki naj ga družboslovec šele ugotovi /.../. Bolj poudarjena je tudi tipološka naloga, raziskovalec naj pride do tipov čustev in počutij ter smiselnosti. Zatem naj pride so abstraktnejših ugotovitev« (Flere, 2000: 94). Z analizo revij bom torej skušala ugotoviti, kakšen pomen igrajo izbrane teme člankov, fotografije, prispevki ipd., ki jih najdemo v teh treh revijah za področje rasizma in nacionalizma. Le-to mi bo omogočilo potrditev ali pa zavrnitev mojih hipotez, ki so naslednje:

1. V ameriškem mladinskem tisku so prikazani zgolj domači, t.j. ameriški zvezdniki.
2. V ameriškem mladinskem tisku je večina vsebin (npr. nasveti za ličenje) namenjenih belopoltnim bralcem.
3. V ameriškem mladinskem tisku so na fotografijah enakomerno zastopani ljudje vseh ras.
4. V ameriškem mladinskem tisku je izbira t.i. »real-life stories« taka, da so kot negativci enakomerno prikazani tako belopoltni kot temnopoltni ljudje in tako Američani kot ljudje drugih narodnosti.
5. V ameriškem mladinskem tisku skorajda ne prikazujejo tujih kulturnih vzorcev, če pa že, so prikazani izrazito negativno.



S potrditvijo / zavrnitvijo zgoraj zapisanih hipotez bom ugotovila (ne)prisotnost rasizma in nacionalizma v revijah Seventeen, ElleGirl in CosmoGirl in s tem tudi razsežnost (prisotnost / neprisotnost) teh dveh prvin v ameriškem mladinskem tisku nasploh.

Moja druga metodološka praksa v tej diplomski nalogi pa je seveda analiza sekundarnih virov, kar pomeni, da snov za svoje pisanje iščem v že obstoječih virih na temo rasizma in nacionalizma, t.j. knjigah, priročnikih, internetnih virih itd.

## **4.2 Seventeen**

Na naslovnica vseh šestih revij Seventeena, torej na naslovnica številke od julija do decembra 2005, se nahajajo belopolte ameriške zvezdnice (Alexis Bledel, Jessica Alba, Jessica Simpson, Kristin Cavallari, Cameron Diaz in Nicole Ritchie). Vseh šest je tudi objekt glavnih intervjujev v vsaki posamezni reviji. Poleg fotografij omenjenih zvezdnic, v Seventeenu vedno najdemo tudi številne fotografije drugih zvezdnikov, ki sicer niso objekt glavnega intervjuja. V julijski številki revije tako npr. zasledimo še 63 fotografij različnih zvezdnikov, toda od le-teh je zgolj 9 temnopoltih in 10 Neameričanov. Številka vsebuje segment o Kanadi, zato je od desetih fotografij Neameričanov, ki jih najdemo v tej številki, kar devet Kanadčanov, preostalo znano osebo pa predstavlja zvezdnica Jennifer Lopez, ki sicer izhaja iz Južne Amerike, a je tako rekoč že povsem amerikanizirana in jo kot tako doživljajo tudi Američani sami. Številka torej ne vključuje zvezdnikov iz območij zunaj Severne Amerike ali povedano drugače, številka ne vsebuje fotografij, prispevkov ipd. o zvezdnikih, ki ne delujejo na območju ZDA, tudi omenjeni kanadski zvezdniki namreč delujejo predvsem v Združenih državah, natančneje v hollywoodski produkciji. Razmerje pokritosti različnih ras in nacionalnosti pri fotografijah in prispevkih o zvezdnikih, ki jih najdemo v Seventeenu, je podobno tudi v preostalih petih številkah (glej npr. Seventeen, avgust 2005: 100 fotografij zvezdnikov, od tega 16 temnopoltih in štirje Neameričani; Seventeen, september 2005: 53 fotografij zvezdnikov, od tega štirje temnopolti in nobenega Neameričana) in je torej precej neenakomerno. Zdi se kot, da uredništvo revije pozna zgolj belopolte zvezdnike, ki so seveda tudi ameriškega porekla (ali pa vsaj delujejo v ameriški, t.j. hollywoodski produkciji).

V vsaki številki revije Seventeen najdemo ogromno število reklamnih sporočil. Če za primer zopet vzamemo julijsko številko, jih v njej naštejemo kar 31, vendar zgolj v petih nastopajo tudi temnopolte osebe. V preostalih številkah te revije se v obdobju šestih mesecev pojavljajo povsem ista reklamna sporočila, seveda tudi v istem oziroma podobnem razmerju, kar se tiče zastopanosti belopoltnih in temnopoltnih oseb, ki v le-teh nastopajo, oziroma reklamirajo določen artikel. Zanimivo je, da ameriški naročniki reklamnih sporočil v svoje reklame ne vključujejo temnopoltnih oseb v enaki meri kot belopolte osebe, saj navsezadnje ta reklamna sporočila nagovarjajo tudi temnopolte bralce revije. Ob tem ni moč ignorirati dejstva, da gre za izrazito ignorantski odnos do dejstva, da ameriške družbe ne sestavljajo zgolj belopoltni Američani, temveč ljudje vseh ras in nacionalnosti, kar pa iz izbire oseb, ki nastopajo v reklamah, nikakor ni razvidno. Ob bolj pozornem pregledovanju teh reklamnih sporočil se ustvari občutek, da so izdelki, ki se jih reklamira, namenjeni zgolj belopoltni populaciji ali pa da naročniki morda menijo, da si njihove izdelke lahko privoščijo samo predstavniki belega srednjega razreda.

V vsaki številki revije Seventeen se nahajajo tudi pisma bralcev, ki se vedno nanašajo na vsebino revije dveh izvodov nazaj. Pisma v julijski številki se tako nanašajo na vsebino iz revije za maj 2005. Pri tem sta zame oziroma za mojo tematiko zanimivi predvsem dve pismi, ki se obe nahajata pod naslovom »Amazing race« (Čudovita rasa) in se nanašata na članek iz majske številke z naslovom »Racism today« (Rasizem dandanes). Pismi lepo prikazujeta dva različna pogleda ameriških najstnikov na problem rasizma v Združenih državah Amerike v današnjem času. Prvo pismo je napisala 18-letna Amanda, ki meni, da so ljudje še vedno polni predsodkov do ljudi drugih ras in nacionalnosti: »Ogromno mojih prijateljev trdi, da niso /rasisti/, obenem pa pripovedujejo ali se smejejo šalam na račun drugih ras in nacionalnosti« (Seventeen, julij 2005: 24). Obenem trdi, da je poln predsodkov celo njen oče, čeprav je tudi sam po rodu Mehičan; predsodke naj bi imel celo do drugih Mehičanov. Drugo pismo sta skupaj napisali dve šestnajstletnici, Jenni in Amanda, ki imata na problem rasizma nekoliko drugačen in precej zanimiv pogled; trdita namreč, da so v članek pozabili vključiti tudi drugo stran resnice, t.j. problem t.i. »obrnjene diskriminacije«: »Vsi članki na to temo, se osredotočajo na manjšine, toda obstaja tudi veliko diskriminacije do belcev. Živeč v Detroitu vedno poslušava komentarje o tem, da sva 'crackas'« (Jenni in Amanda v Seventeen, julij 2005: 24). Predvidevamo lahko, da beseda »crackas« izhaja iz angleške (ameriške) besede »crack«, ki pomeni nečisto obliko kokaina in se torej verjetno

ironično nanaša na ljudi oziroma belce, ki so rasno povsem »čisti«. Obenem opozorita, da naj v bodoče avtorji tovrstnih člankov raziščejo vse aspekte problematike, »namesto da se pretvarjajo, da so manjšine popolne« (Seventeen, julij 2005: 24). Vidimo torej, da se je v Združenih državah očitno pojavila še ena, nekoliko nenavadna oblika rasizma, t.j. rasizem proti belopoltim Američanom. V septembrski številki nato med pismi bralcev zasledimo odgovor na pismo omenjenih Jenni in Amande, in sicer od 18-letne Wendy iz Baltimorja. V pismu z naslovom »Racy subject« (gre za igro besed; racy subject tako lahko prevajamo kot zaletav subjekt, lahko pa tudi kot subjekt rasizma) Wendy posebej poudari, da je sama sicer belka, toda da se z njima nikakor ne more strinjati, saj se t.i. »obrnjena diskriminacija« nikakor ne more primerjati s situacijo, v kateri so bili in še vedno so temnopolti ljudje (glej Seventeen, september 2005: 47).

*Mislim, da vidve dami, ne razumeta, kaj vse so temnopolti ljudje prestali. Med letoma 1889 in 1918 je 2522 temnopoltih moških in žensk umrlo zaradi javnih linčanj. Samo pomisliti, da doživljamo enako mero diskriminacije, je bolno. Vaju kdo ni zaposlil, ker sta belki? Vaju kdo ni spustil v trgovino, ker sta belki? Niti približali se nismo doživljanju diskriminacije, kakršno so trpele druge manjšine, zato je govor o obratni diskriminaciji ignorantski (Wendy v Seventeen, september 2005: 47).*

Med pismi bralcev, razen teh dveh pisem, sicer ne zasledimo nobenega več, ki bi bil na temo rasizma, vendar pa najdemo dvojce pisem v novembrski številki, ki se posredno nanašajo na temo nacionalizma. Gre za referenco na prispevek z naslovom »My advice to american girls« (Moj nasvet za ameriška dekleta), ki ga najdemo v septembrski številki. Ker je v prispevku sedem neameriških fantov, t.j. Felipe iz Brazilije, Kyle iz Anglije, Hans iz Nemčije, Justice iz Gane, Alex iz Grčije, Dhaval iz Indije in Simon iz Švedske, podalo svoje nasvete ameriškim dekletom (glej Seventeen, september 2005: 148 – 150), dve številki kasneje najdemo odgovor na njihove predloge, in sicer od 17-letne Tiffany iz Denverja in 17-letne Aspen iz Ashevilleja. Obe dekleti se v pismih pod naslovom »International unfairs« (tudi tu gre za igro besed; iz besedne zveze international affairs, ki pomeni internacionalne povezave, so skovali besedno zvezo international unfairs, ki bi jo lahko prevedli kot internacionalne nepravilnosti) pritožujeta, da so fantje v svojem opisovanju ameriških deklet preveč generalizirali in da so njihove trditve zgolj stereotipi na podlagi ameriških medijev (glej Seventeen, november 2005: 30). Zanimivo se mi zdi predvsem dejstvo, da sta dekleti tako burno reagirali na

»stereotipiziranje« ameriških deklet, medtem ko med pismi bralcev ne opazimo nikakršnih pisem, ki bi ugovarjala nad stereotipizacijo temnopoltih ljudi, ki se jih v tej isti reviji načeloma prikazuje izrazito stereotipno, t.j. kot kriminalce, odvisnike ipd.

Prispevkov o tujih deželah ne najdemo v nobeni izmed šestih revij. Kot zanimivost julijske številke naj omenim zgolj, že omenjeni, prispevek o Kanadi, ki pa je del Severne Amerike in zatorej pravzaprav ne šteje kot pravi prispevek o neameriški državi. Članek je poleg tega dolg zgolj dve strani (str. 94 in 95) in še od teh dveh strani eno stran in pol zapolnjujejo zgolj fotografije (fotografija temnopoltega dekleta z majico, na kateri je kanadska zastava, devet fotografij kanadskih zvezdnikov in fotografija kanadske pokrajine Whistler v Britanski Kolumbiji). Nanizanih je zgolj nekaj golih dejstev o tej državi (npr., da sta njena uradna jezika angleški in francoski, da imajo Kanadčani, zahvaljujoč dobremu zdravstvenemu sistemu, eno najvišjih pričakovanih življenjskih dob ter da so vodilni na področju hokeja) ter mnenji dveh kanadskih najstnic o Kanadi. Pozornost, ki so jo namenili Kanadi, torej niti ni tako izrazita, kot se morda zazdi sprva, ko vidiš, da revija vsebuje »članek« o Kanadi. Kljub temu je ta »članek« požel ogromno pozornosti bralcev revije. V septembrski številki tako najdemo dve pismi, ki se nanašata nanj. Prvo pismo je od dvajsetletne Heather iz Kanade, ki prispevek pozdravlja z upanjem, da bo prispeval k boljšemu sožitju med sosednjima državama. Drugo pismo pa je od sedemnajstletne Lauren iz New Yorka, ki trdi, da Kanadčani zgolj ponavljajo za Američani in da po njenem mnenju v Kanadi živi nekaj najbolj ignorantskih ljudi, kar jih pozna. Pritožuje se tudi, da v Kanadi njihovo hokejsko ekipo vedno gledajo postrani samo zato, ker so Američani (glej *Seventeen*, september 2005: 47). Dve številki kasneje, torej v novembrski številki, pa nato najdemo ogorčen odziv šestnajstletne Jacki na Laurenino pismo; Jacki pravi, da Američani vse preradi pozabljajo, da je tudi Kanada del Severne Amerike, Lauren pa sporoča, da je najbrž njen odnos do Kanadčanov kriv, da jo tam vedno gledajo postrani. Ob pismu zasledimo tudi pripombo uredništva, da je Laurenino pismo povzročilo pravi val ogorčenih odgovorov in da so prejeli več kot 400 pisem bralcev, ki se zgražajo nad njenim mnenjem o Kanadi in Kanadčanih (glej *Seventeen*, november 2005: 32). Drug prispevek, za katerega lahko trdimo, da posredno vključuje tuje dežele, je že omenjeni članek z naslovom »My advice to american girls« (Moj nasvet za ameriška dekleta) iz septembrske številke. Drugih prispevkov o tujih deželah, tujih kulturah ipd. ne zasledimo v nobeni številki.

V vsaki številki revije *Seventeen* zasledimo tudi resnične zgodbe oziroma prispevke, ki opisujejo zgodbe ameriških najstnikov. Seveda je treba omeniti, da so takšne zgodbe ponavadi vselej nekoliko ekstremne in netipične, predvsem pa je značilno, da se belopolti ameriški najstniki večinoma prikazujejo kot ljudje visokih moralnih načel, njihova dejanja so prikazana kot junaška, po drugi strani pa se temnopolti ameriški najstniki in najstniki, katerih poreklo ni ameriško, prikazujejo kot problematični, nemoralni, celo kot posamezniki s kriminalnimi nagnjenji. Primer pozitivnega prikaza belopolte osebe, ameriškega porekla, najdemo npr. v julijski številki in sicer na straneh 92 in 93. Zgodba z naslovom »I saved his life« (Rešila sem njegovo življenje) opisuje, kako je 17-letna belopolta (poudarjanje njene rase pripadnosti je pomembno zaradi narave teme moje diplomske naloge) Katie rešila življenje moškemu, ki se je hudo poškodoval v prometni nesreči. Katie je prikazana kot dekle iz lepo urejene družine (oče je bil sicer ubit v lovski nesreči, ko je imela Katie vsega sedem let), ki si želi postati medicinska sestra, da bi lahko pomagala ljudem. V ta namen na tem področju že sedaj dela kar štiri večere v tednu. V članku je močno poudarjena njena moralna stran; prikazana je kot nekdo z visokimi moralnimi načeli, ki je brez pomišljanja ustavila na avtocesti, da bi nesebično pomagala poškodovanemu neznancu in potem celo vsak večer molila zanj in za njegovo uspešno okrevanje. Seveda je obenem ves čas poudarjeno, da Katie ne razume, čemu se okoli nje dviguje tolikšen prah, saj se ji njeno dejanje ne zdi nič posebnega, oziroma je njeno mnenje, da bi poškodovancu pomagal vsak človek, ki bi se znašel na njenem mestu. Zgodba na prvi pogled, z vidika raziskovanja prikritega rasizma in nacionalizma, morda ni nič posebnega, pa vendar ob večji pozornosti opazimo kar precej stvari, ki zbodejo v oči. Prva stvar je ta, da je bila za resnično zgodbo o herojstvu, nesebičnosti in skromnosti izbrana belopolta Američanka, čeprav je takih zgodb najbrž na tisoče in zagotovo glavni junaki niso zgolj belopolti »čistokrvni« Američani. Naključje ali zgolj prefinjen rasizem? Druga stvar, ki ob večji pozornosti zbode v oči, je naslednja: v članku je opisano tudi to, kako je umrl Katiejin oče. Ko je imela Katie sedem let, ga je v lovski nesreči ponesreči ustrelil eden izmed lovskih kolegov in nato zbežal s kraja nesreče, ne da bi mu nudil prvo pomoč, kar je tudi povzročilo, da je njen oče nazadnje izkrvavel do smrti. O tem človeku, ki je ustrelil njenega očeta, poleg teh skopo nanizanih dejstev, ne izvemo ničesar več in ravno to je tisto, kar je najbolj zanimivo. Z vso gotovostjo namreč lahko trdim, da je bil ta človek belopolti Američan, kajti sicer bi bilo v članku zagotovo poudarjeno, da je bil bodisi temnopolit ali pa Neameričan (ali pa oboje). Vedno, ko je storilec kaznivega dejanja temnopolit človek ali pa človek, katerega poreklo niso Združene države, je to namreč izrecno poudarjeno, kot da hočejo avtorji tovrstnih člankov opozoriti na dejstvo, da so takih nizkotnih dejanj zmožni

samo temnopolti posamezniki, oziroma posamezniki, ki izhajajo iz »tujih« dežel. Če gre za belopoltega storilca iz Amerike, po drugi strani, to ni omenjeno niti z besedo, ker je za družbo, kot je ameriška nenavadno, glede na to, da je tam število belopoltnih in temnopoltnih prebivalcev tako rekoč izenačeno.

Druga resnična zgodba iz iste, torej julijske številke Seventeena, ki prav tako prikazuje življenjsko zgodbo belopoltega ameriškega najstnika, je nekoliko manj pozitivna, a kljub temu lahko opazimo opravičujoč in razumevajoč podton v pojasnjevanju dejanj te osebe. Zgodba z naslovom »Dear Josh, why did you go?« (Dragi Josh, zakaj si odšel?) od strani 138 do 142 opisuje življenjsko pot belopoltega Josha Bergkampa. Tudi Josh je, vsaj sprva, prikazan izrazito pozitivno. Odraščal naj bi v trdni družini s staršema, dvema starejšima bratoma, mlajšo sestro in sestro dvojčico, in sicer na kmetiji v Kansasu. Kot otrok je bil izrazito vesele narave, med prijatelji je veljal za nekakšnega klovna in vedno je bil v središču pozornosti med dekleti. Bil je tudi zagret športnik, ki je redno zmagoval na vseh tekaških preizkušnjah, ki se jih je udeležil, zato se je kmalu začelo verjeti, da bo nekega dne nastopil tudi na olimpijskih igrah. Edino, kar je kazilo to njegovo podobo »zlatega ameriškega dečka«, so bile nekoliko slabše ocene v šoli, kar pa staršev ni pretirano skrbelo, dokler ni nekega dne oznanil, da ne bo več hodil v šolo. Takrat naj bi se Josh začel ukvarjati s čudnimi posli in se pozno v noč družiti s sumljivimi prijatelji, ki so prav tako pustili šolo. Pojavili so se tudi problemi z alkoholizmom in čeprav so se člani njegove družine trudili, da bi mu pomagali, je Josh tonil vedno globlje in pomagalo mu ni niti to, da ga je družina vpisala na tečaj za odvajanje od alkohola. Josh je postal izrazito depresiven, edino kar mu je predstavljalo žarek upanja, je bila novica, da je njegovo dekle zanosilo in da bo postal očka. Kljub vsemu se zgodba konča z Joshevim samomorom. Podobno kot zgodba o Katie se tudi ta zgodba, na prvi pogled za raziskovanje rasizma in nacionalizma, ne zdi nič posebnega, toda tudi tu je bolj pomembno tisto, kar ni napisano, kar se zgolj skriva v kontekstu zgodbe. Tudi tu so namreč negativni liki (Joshevi prijatelji, ki so ga zapeljali na stranpoti) omenjeni zgolj mimogrede, zato lahko sklepamo, da gre tudi tu za belopolte Američane, saj bi bili v nasprotnem primeru barva kože in nacionalnost izrecno poudarjeni. V članku je napisano, da se je Josh ukvarjal s čudnimi posli, vendar ti posli niso definirani, kar bi v primeru temnopoltega fanta zagotovo bili (prodajal je drogo, orožje ipd.). Njegov alkoholizem se opravičuje z njegovo depresivnostjo, ne gre za alkoholizem per se (kot je to slučaj pri temnopoltnih ljudeh). Na koncu lahko opazimo še, da njegov oče, kot dober belopoltni oče, za Joshevo smrt krivi sebe in se sprašuje, če vendarle ni storil premalo, da bi pomagal svojemu sinu.

Po drugi strani članki oziroma prispevki, ki opisujejo resnične zgodbe temnopoltih in /ali neameriških najstnikov, niso tako pozitivno naravnani. Opazimo lahko tendenco, da so zgodbe, katerih glavni akterji so temnopolti najstniki, večinoma zgodbe o odvisnosti, umorih, tatvinah, revščini ipd. Tipičen primer take zgodbe najdemo npr. v oktobrski številki, in sicer na strani 112. Zgodba ima naslov »I couldn't read« (Nisem znala brati) in govori o 18-letni temnopolti Lyneishi, ki se tekom običajnega postopka šolanja, ni bila sposobna naučiti brati in je zato morala poiskati pomoč pri posebni organizaciji, ki ljudi, kot je sama, uči brati (glej *Seventeen*, oktober 2005: 112). Seveda je takšnih ljudi ogromno, toda dekle, ki je bilo izbrano za predstavitev tovrstnega problema, je temnopolto, kar pri bralcu seveda ustvari določeno podobo; bralec si, hote ali nehote, ustvari prepričanje, da so ljudje, ki se niso sposobni naučiti brati, temnopolti, deprivilegirani posamezniki. Podobno sliko ustvarja tudi resnična zgodba iz decembrske številke. Zgodba nosi naslov »I survived hurricane Katrina« (Preživela sem hurikan Katrino) in govori o 18-letni temnopolti Tyeishi in njenem doživetju omenjenega hurikana (glej *Seventeen*, december 2005: 98 – 99). Kljub temu da naj bi zgodba govorila predvsem o tem, kako se je dekle soočilo s hurikanom, je v ospredju bolj zgodba o njenem težkem življenju. Tyeisha je namreč mati samohranilka z dveletno hčerko. Skupaj živita pri Tyeishini mami, ki je ravno tako samohranilka. Zanimivo je, da sta ti dve dejstvi izpostavljeni v članku, ki naj bi v prvi vrsti govoril o njenem doživetju hurikana; dejstvo, da je samohranilka in da tudi sama izhaja iz enostarševske družine, je glede na naslov članka povsem irelevantno, a je vendarle močno izpostavljeno. Zdi se kot, da gre za izpostavljanje nekega mita, po katerem naj bi bile družine temnopoltih ljudi nepopolne in disfunkcionalne, zaradi česar se jim tudi večkrat dogaja, da se znajdejo v situacijah, ki jih ne morejo obvladovati, kar je tu popoln nesmisel, saj gre za hurikan, torej naraven pojav, ki je v povsem enaki meri prizadel tako belopolte kot tudi temnopolte prebivalce ZDA. V članku zasledimo tudi, da Tyeisha ne zna plavati, kar je bilo zanjo skoraj usodno. Tudi ta podatek se zdi nekako nepomemben, kajti tudi ljudje, ki so bili sicer odlični plavalci, so se v razmerah, ki jih je povzročil hurikan, utopili. Plavalne sposobnosti so lahko v deroči vodi in spremljajočem neurju prej ovira kot pa prednost. Ta podatek je torej nepomemben, pa vendarle tudi ta ustvarja podobo neizobraženega in nesposobnega temnopoltega človeka, ki se v življenju ni naučil niti plavati. Še najbolj grozovito podobo temnopoltih družin pa ustvarja zgodba z naslovom »Virginity murder« (Umor deviškosti) iz avgustovske številke. Gre za zgodbo o 12-letni Jasmine, katero je njena mentalno bolna mati umorila, ko ji je dekle povedalo, da je izgubilo nedolžnost. Zgodba je osredotočena na disfunkcionalnost Jasminine (zopet)

enostarševske družine; govori o tem, kako nenavadno se je obnašala njena mati (sredi poletja je imela oblečeno bundo, sredi neurja je sedela na terasi ipd.), kako revni so bili ipd. Podrobno je tudi opisan sam umor Jasmine, t.j. opisano je, kako jo je mati prisilila, da je spila belilo in potem 30 minut sedela na njenem prsnem košu, dokler se ni Jasmine zadušila z lastnimi izbljuvki (glej *Seventeen*, avgust 2005: 190 – 194).

Resnične zgodbe, ki jih zasledimo v *Seventeen*u, so torej razdeljene na dva tipa: zgodbe o belopolnih posameznikih, ki nosijo pozitivno sporočilo in zgodbe o temnopolnih posameznikih, katerih sporočilo je negativno. Seveda v nekaterih zgodbah najdemo tudi obratno situacijo, a take zgodbe so zgolj izjeme; od enajstih resničnih zgodb imajo zgolj tri netipično vsebino, t.j. vsebino, kjer belopolni ljudje igrajo negativno vlogo, temnopolni pa pozitivno. Najbolj zanimiva je zgodba »She got pregnant on purpos« (Zanosila je namenoma), ki jo najdemo v septembrski številki, pripoveduje pa o 17-letni belopolti Sheeni. Dekle prihaja iz disfunkcionalne družine. Že od njenih najzgodnejših let se je njena družina nenehno selila, ko je bila stara pet let, pa sta se starša ločila in njena mati, ki je bila narkomanka, je morala v zapor. Sheela se je s starejšo sestro zopet selila od sorodnika do sorodnika. Njena sestra je kmalu zanosila, pustila šolo in se zaposlila, da je lahko vzdrževala svojo družino, Sheena pa je najprej verjela, da sama ne bo imela otroka, dokler si ne bo zagotovila izobrazbe. Toda kmalu je začutila željo, da bi tudi sama postala mati in je načrtno zanosila. Seveda je bila tudi ona prisiljena pustiti šolo in se zaposliti. Danes pravi, da ji je sicer težko, toda verjame tudi, da je na svetu tako in tako samo zato, da ima otroke (glej *Seventeen*, september 2005: 152 – 153). Zgodba je povsem netipična, saj za razliko od večine ostalih, prikazuje belopolto dekle, ki prihaja iz disfunkcionalne družine, ki je brez izobrazbe in je najstniška mati. V večini primerov je tako dekle namreč temnopolto, zato je ta zgodba za *Seventeen* kar nekoliko nenavadna.

Zadnja stvar, ki jo je v reviji potrebno analizirati, so nasveti za ličenje, saj bi pričakovali, da bi v rasno tako raznoliki družbi, kot je ameriška, pisci takih nasvetov to raznolikost upoštevali. Nasvete najdemo v vsaki številki revije in običajno upoštevajo raznolikost ameriškega prebivalstva, kar pomeni, da svetujejo primerna ličila za vse barve polti in nasvete tudi primerno pospremito z ustreznimi fotografijami (glej *Seventeen*, september 2005: 208 – 217, *Seventeen*, oktober 2005: 64 – 65; 70 - 71 in *Seventeen*, december 2005: 80; 136 – 147) . Pa vendar občasno na to tudi pozabijo, kar se je na primer zgodilo v julijski številki. Nasvete za ličenje v tej številki najdemo na straneh od 118 do 123. Zanimivo je predvsem to, da avtorica prispevka, t.j. Kristen Oldham Giordani, na začetku poudari, da so proizvodi, ki so



jih uporabili za ličenje modela na fotografijah in ki jih priporočajo svojim bralkam v uporabo, primerni za vse tipe oziroma barve kože (glej Seventeen, julij 2005: 118), pa vendar se na vseh treh fotografijah, ki jih prispevek vsebuje, pojavlja ista oseba – izrazito svetlopolto dekle, platinasto svetlih las in modro-zelenih oči. Pojavi se torej vprašanje, zakaj v članek ni vključenih več fotografij deklet z različnimi odtenki barve kože. Tudi sicer je v omenjeni številki revije izmed 150-ih fotografij (izključujoč reklame in fotografije zvezdnikov) zgolj na 43-ih tudi kakšna temnopolta oseba (belopolnih oseb na fotografijah je torej kar dvakrat več kot temnopolnih). Podobno razmerje opazimo tudi v ostalih številkah revije. Gre tudi tu samo za naključje ali pa se za vsem tem vendarle skriva nekaj več? Mogoče je razlog tudi v tem, da je v celotni redakciji revije Seventeen zaposlena ena sama temnopolta oseba, kar lahko opazimo v uredniškem pismu decembrske številke, kateremu je priložena tudi fotografija celotne redakcije (glej Seventeen, december 2005: 113). Med kar enainštiridesetimi zaposlenimi, lahko, kot že rečeno, opazimo zgolj eno samo temnopolto osebo. Tako neenakomerna rasna (in nacionalna) zastopanost v uredništvu zagotovo rezultira tudi v neenaki zastopanosti tem in fotografij za in o pripadnikih vseh ras in nacionalnosti, ki jih najdemo v ZDA.

### 4.3 ElleGirl

ElleGirl se od Seventeena razlikuje že na prvi pogled. Že ob samem preletu vsebin lahko opazimo, da je ta revija zastavljena veliko bolj »ambiciozno«, kar se tiče upoštevanja raznolikosti ljudi. Revija dejansko vsebuje fotografije najstnikov z različnih celin in držav ter veliko bolj dosledno upošteva dejstvo, da obstaja svet tudi zunaj meja Združenih držav Amerike. Pa vendar tudi tu opazimo stvari, ki zbodejo v oči in nas nekako motijo. Prva taka stvar je npr. dejstvo, da tudi tu, na naslovnica vseh šestih revij, t.j. na naslovnica revije ElleGirl od julija do decembra 2005, zasledimo zgolj belopolte zvezdnice (Amber Tamblyn, Hilary Duff, Rachel Blison, Mischa Barton, Alexis Bledel in Emma Watson). Poudariti je treba tudi to, da vse, razen Emme Watson, ki prihaja iz Velike Britanije, živijo in delajo v ZDA, da so torej Američanke. Omenjene zvezdnice so, podobno kot v reviji Seventeen, objekt glavnega intervjuja posamezne številke revije. Opaziti je tudi, da vsaka številka revije vsebuje ogromno fotografij zvezdnic in njihovega modnega stila in čisto vse so belopolte, izjema je samo decembrska številka, ki vsebuje prispevek o temnopolti pevki Ciari. Prispevek

nosi naslov »Princess Ciara« (Princesa Ciara) in vsebuje osem fotografij pevke (glej ElleGirl, december 2005 / januar 2006: 114 – 117). Razmerje zastopanosti fotografij belopolnih vs. temnopolnih zvezdnic, ki imajo po mnenju ustvarjalcev revije dober osebni stil, je v reviji občutno v prid belopolnim zvezdnicam, kar lahko razumemo kot nekakšno posredno sporočilo, da so zgolj belopolte ženske tiste, ki imajo občutek za osebni stil, medtem ko temnopolte ženske ne znajo razviti svojega modnega okusa.

Značilnost revije ElleGirl je, da ima stalne rubrike, t.j. rubrike, ki se pojavljajo v vsaki številki. Tako lahko npr. opazimo, da se v vsaki številki pojavlja rubrika z naslovom »Global girl of the moment« (Globalno dekle tega momenta); v tej rubriki vedno predstavijo deklet, ki ni Američanka, ampak je precej znana v svoji deželi. V julijski številki tako predstavijo češko teniško igralko Nicole Pietrangeli (glej ElleGirl, junij / julij 2005: 43), v avgustovski pevko Jem z britanskega Welsha (glej ElleGirl, avgust 2005: 69), v septembrski francosko igralko Isild Le Besco, katere poreklo je francosko, vietnamsko in alžirsko (glej ElleGirl, september 2005: 87), v oktobrski švedsko vizažistko Sara Strand (glej ElleGirl, oktober 2005: 59), v novembrski igralko Q'Orlanke, ki je bila rojena v Nemčiji, odraščala na Havajih in je deloma indijanske in deloma švicarske krvi (glej ElleGirl, november 2005: 31), v decembrski pa kitajsko igralko Ziyi Zhang (glej ElleGirl, december 2005 / januar 2006: 79). Poleg te stalne rubrike v vsaki številki revije ElleGirl najdemo tudi rubrike »Model Citizens«, »International department of cute«, »World Beat« ter »Badass of the month«. Prvim trem omenjenim rubrikam je skupno to, da iščejo snov za svojo tematiko tudi zunaj ZDA, medtem ko se zadnja osredotoča bolj na iskanje pogumnih deklet, ki počnejo nekoliko nenavadne stvari znotraj samih ZDA oziroma Severne Amerike. Pri tem lahko opazimo, da je v štirih od šestih primerov izbrano deklet belopolto in ameriškega porekla (glej ElleGirl, junij / julij 2005: 148, avgust 2005: 172, oktober 2005: 154 in december 2005 / januar 2006: 144), v enem primeru gre za Američanko azijskega porekla (glej ElleGirl, september 2005: 208), v enem pa za belopolto Kanadčanko (glej ElleGirl, november 2005: 124). V rubriki »Model Citizens« (Manekenski državljani) najdemo dekleta, katerih modni stil je še posebej všeč ustvarjalcem revije, in ta dekleta prihajajo tako rekoč z vseh kontinentov; v rubriki najdemo fotografije deklet iz Brazilije, Argentine, Japonske, Francije, Italije, Tajske, Indije, Kanade, Anglije, Čil, Španije, Češke, Dominikanske republike, Nizozemske, Tajvana in seveda tudi ZDA (glej ElleGirl, junij / julij 2005: 46 – 48, avgust 2005: 70, september 2005: 88, oktober 2005: 60, november 2005: 32 in december 2005 / januar 2006: 58, 80). V rubriki »International department of cute« (Mednarodni oddelek simpatičnih fantov) najdemo fotografije fantov, ki

se ustvarjalcem revije zdijo simpatični, oziroma jim je všeč njihov videz. Tudi tu najdemo fante, ki tako rekoč prihajajo z vseh koncev sveta, t.j. iz Kanade, Tajske, Avstralije, Argentine, Anglije, Španije, Francije, Italije, Portugalske, Češke in ZDA (glej ElleGirl, junij / julij 2005: 50, avgust 2005: 72, september 2005: 90, oktober 2005: 62, november 2005: 34 in december 2005 / januar 2006: 82), v oktobrski številki pa najdemo celo predstavnika Slovenije. Gre za 16-letnega fanta, po imenu Luka, ki prihaja iz Ljubljane (glej ElleGirl, oktober 2005: 62). Rubriko »World Beat« (Utrip sveta) najdemo samo v številkah od junija / julija do oktobra 2005, v novembrski in decembrski (januarski) številki rubrike ni več. Sicer gre za rubriko, ki na eni sami strani poda nekaj kratkih informacij s celotnega sveta in predstavi eno izmed svojih tujih »sester«, oziroma eno izmed ElleGirl revij, ki izhajajo tudi v nekaterih drugih državah po svetu in ne samo v ZDA. Poleg predstavitve revije vedno podajo tudi zapis in izgovorjavo določene fraze v jeziku, v katerem izhaja ElleGirl, ki jo takrat predstavljajo (glej ElleGirl, junij / julij, 2005: 52, avgust 2005: 74, september 2005: 98 in oktober 2005: 64).

Revija ElleGirl si je zastavila nadvse zanimiv projekt, ki so ga poimenovali »Class 2008« (Maturantje leta 2008). Gre za projekt spremljanja štirih deklet skozi njihovo celotno srednješolsko izkušnjo. Projekt so začeli ravno s številko junij/julij 2005, kjer so nam predstavili štiri izbrana dekleta. Izbrali so tri belopolta dekleta, Heather Hammel, West Parker in Kelly Mulvaney ter temnopolto Shunetra Kincheon (glej ElleGirl junij/julij 2005: 112 – 113). Seveda bi se lahko vprašali že to, zakaj niso izbrali dveh belopolnih in dveh temnopolnih deklet, da bi bila zastopanost enih in drugih enakovredna, toda tisto, kar zares zmoti, je dejstvo, da je ravno temnopolta Shunetra tista, ki zopet prihaja iz neurejene družine, medtem ko preostala tri dekleta izhajajo iz urejenih in dobro situiranih družin srednjega razreda. Tako izvemo, da Shunetra živi pri babici, saj je njena mama odvisnica, oče pa v zaporu zaradi preprodaje mamil (glej ElleGirl, junij / julij 2005: 112 – 113). Mit o disfunkcionalnih temnopolnih družinah je torej prisoten tudi v reviji ElleGirl, čeprav revija sicer daje vtis svetovljanskosti, vtis, da gre za revijo, ki se ne uklanja družbenim predsodkom in mitom. Seveda v primerjavi z revijo Seventeen to v veliki meri tudi drži, toda kljub temu lahko opazimo, da tudi ta revija, se pravi revija ElleGirl, občasno podleže družbenim pričakovanjem v percepciji določene rase oziroma nacije, kot se je zgodilo tudi v tem primeru. Predvidevam namreč, da bi z lahkoto našli tudi obratno situacijo, torej situacijo, v kateri bi bila temnopolta najstnica tista, ki bi izhajala iz urejene in dobro situirane družine, belopolta najstnica pa iz družine iz samega socialnega dna. S pričujočo izbiro se je revija uklonila družbeno

pričakovanim vzorcem in s tem zgolj še spodbuja že tako v družbi premočno vsidrano percepcijo o temnopoltih družinah, ki naj bi prihajale iz dna socialne lestvice, o temnopoltih družinah, katerih člani so neizobraženi, zasvojeni in močno vpeti v kriminalna dejanja.

Reklamna sporočila v reviji ElleGirl so skorajda ista kot v reviji Seventeen, zato je tudi razmerje belopoltih in temnopoltih akterjev, ki v njih nastopajo, približno enako. Dejstvo, da v obeh revijah najdemo ista reklamna sporočila, je pravzaprav povsem razumljivo, saj obe reviji ciljata na enako oziroma po starosti podobno populacijo, t.j. najstnike ali bolje rečeno najstnice. Naročniki reklamnih sporočil so seveda v vseh najstniških revijah približno isti, saj je tudi njihova ciljna skupina tako rekoč ista. Zato vzroka za pomanjkanje temnopoltih ljudi, ki bi nastopali v reklamnih sporočilih, seveda ne gre iskati v sami reviji ampak bolj v naročnikih teh oglasov, kar je bil moj zaključek že pri analizi revije Seventeen. Tudi tu se moramo torej vprašati po interesih naročnikov tovrstnih »belopoltih« oglasov in ne po interesih ustvarjalcev same revije. Naj torej ponovim vprašanje, ki se je pojavilo že ob analizi revije Seventeen: so reklamirani izdelki namenjeni zgolj belopoltim najstnikom (in imamo opravka z rasizmom per se) ali pa naročniki menijo, da večina posameznikov, ki si njihov izdelek lahko privoščijo, izhaja iz srednjega razreda belopoltih Američanov in jim skozi reklamna sporočila pač podajajo osebe, s katerimi se ti posamezniki najlažje identificirajo (in torej ne gre za rasizem per se, ampak za golo ekonomsko preračunljivost).

Med pismi bralcev ne zasledimo vsebin, ki bi se kakor koli nanašale na rasizem, zato pa v junijski /julijski številki zasledimo pismo šestnajstletne B., Američanke, ki živi v Indiji. Pismo je v svojem bistvu pohvala redakciji revije ElleGirl za njihovo rubriko »Global girl of the moment« (Globalno dekle tega momenta), ki, kot že rečeno, vsak mesec predstavi dekle oziroma zvezdnico iz druge države. Pismo se natančneje nanaša na to rubriko iz aprilske številke, ki je vsebovala prispevek o najbolj znani igralki znamenitega indijskega Bollywooda (različica ameriškega Hollywooda), Aishwaryi Rai. B. zase trdi, da je »dekle zmedene nacionalnosti« in da že toliko časa živi v Indiji, da je njihova kultura postala tudi njena in ima nadvse rada filme iz Bollywoodske produkcije. Zanimiva je tudi njena izjava: »Poznam ogromno indijskih deklet, ki obožujejo najstniške revije, pa vendar same v njih niso nikoli prikazane« (ElleGirl, junij / julij 2005: 34). Dejstvo, da je to edino pismo v reviji ElleGirl, ki se nanaša na temo nacionalizma v obdobju šestih mesecev (na temo rasizma pa ga sploh ni) in da je njegova vsebina pozitivna, da torej pozdravlja tendenco redakcije revije, da prikazuje dekleta različnih nacionalnosti in ras, priča da revija ElleGirl s svojo bolj svetovljansko

vsebino privablja nekoliko drugačen tip bralcev kot revija Seventeen. Zdi se, da so bralci revije ElleGirl nekoliko bolj odprti, liberalni in kozmopolitski kot bralci revije Seventeen, saj je bilo tam, kot smo videli, moč zaslediti več pisem o omenjenima temama, tudi takih, ki so imela negativno vsebino, ali povedano drugače, ki so izražala rasistična in / ali nacionalistična občutja.

Številka junij /julij 2005 je posebna po številnih prispevkih, ki se bodisi neposredno ali pa posredno tičejo ravno tematike moje diplomske naloge. Prvi tak prispevek najdemo na straneh 54 in 55, in sicer pod naslovom »After the Tsunami« (Po cunamiju). Gre za zgodbe štirih indijskih deklet, ki so preživele cunamije, ki so prizadeli nekatera področja Azije 26. decembra 2004. Gre za 18-letno Mathi, 19-letno Rekho, 17-letno Premavathi in 16-letno Akiladhesweri, ki pripovedujejo vsaka svojo vizijo dogodkov ob cunamijih (glej ElleGirl, junij /julij 2005: 54 – 55). Kar je zanimivo, je dejstvo, da avtorica članka, Suzan Crane, ne polimizira o njihovem načinu življenja (ki je vsekakor precej drugačen od ameriškega), t.j. ne razglablja o tem, kako živijo sicer, ampak dejansko poda zgolj njihove zgodbe o tem, kaj se je z njimi in njihovimi najbližjimi dogajalo med samimi cunamiji. V isti številki nato zasledimo prispevek pod naslovom »The Hot 50« (Vročih petdeset). Gre za izbor petdesetih najbolj simpatičnih zvezdnikov po izboru uredništva revije. Med njimi so zgolj štirje temnopolti posamezniki (pevci Usher, Pharel Williams in Bow Wow ter nogometaš Thierry Henry) in devet posameznikov, ki niso Američani( že omenjeni temnopolti francoski nogometaš Thierry Henry, mehiški igralec Gael Garcia Bernal, francoski igralec Gaspard Ulliel, ameriški Indijec Kal Penn, prav tako igralec in pet angleških igralcev: Oliver James, Jude Law, Jonathan Rhys Meyers, Orlando Bloom in Rupert Grint) (glej ElleGirl, junij / julij 2005: 103 – 109). Naslednji in obenem zame zadnji zanimiv članek iz te številke je »No girls allowed« (Prepovedano za dekleta), ki govori o dekliški košarkarski ekipi s srednje šole Ensley High, katerih pogoji za trening so bili občutno slabši od pogojev, ki so jih imeli njihovi kolegi iz fantovske ekipe. Trener Roderick Jackson je za svojo dekliško ekipo zahteval enake pogoje, a je bil zaradi svoje vztrajnosti, ki vodstvu ni odgovarjala, odpuščen in se je zato odločil za tožbo proti šoli. Kljub vsemu so ga nazaj zaposlili šele, ko je šola dobila novo administracijo (glej ElleGirl, junij / julij 2005: 114 – 115). Glede na priložene fotografije k članku lahko sklepamo, da gre za pretežno temnopolto srednjo šolo oziroma srednjo šolo s pretežno temnopoltnimi dijaki ter učitelji in čeprav zgodba v svojem bistvu govori o spolni diskriminaciji, izbor temnopolte srednje šole za tovrstno zgodbo daje slutiti, da se za vsem skupaj skriva nekaj več. Bralec namreč lahko dobi občutek, da se tovrstna diskriminacija proti

dekliškim športnim ekipam dogaja zgolj na šolah, kjer prevladujejo »primitivni« temnopolti posamezniki, čeprav je jasno, da se tovrstna diskriminacija dogaja tako rekoč povsod.

V septembrski številki najdemo članek pod naslovom »A witness to history« (Priča zgodovini), ki govori o 24-letni fotografiji Newshi Tavakolian iz Irana. Govori o uspehu, ki ga je dosegla v tako patriarhalni družbi, kot je Iran in o tem, s koliko težavami se je pri tem srečevala. Šla je tudi v Irak, ko so tam potekali najhujši spopadi in njene fotografije so bile nato objavljene celo v vodilnih časopisih, kot sta npr. Time in Newsweek (glej ElleGirl, september 2005: 94 – 97). Čeprav se zgodba začne s stavkom: »V deželi, kjer je ličenje prepovedano in morajo ženske prekrivati svojo glavo, lahko samo drzno dekle vstopi v polje fotoreporterstva« (ElleGirl, september 2005: 94), članek kljub temu ni obtožujoč do iranske kulture, dejstva o njihovi kulturi so podana brez moralnega obsojanja, gre samo za dobesedno interpretacijo zgodbe, ki jo je podala fotografinja sama. V isti številki zasledimo tudi prispevek Laure Brost, 23-letnega ameriškega dekleta, ki kot varuška dela pri italijanski družini. Tudi v tem članku, ki ima naslov »La dolce vita« (it. Sladko življenje), ne najdemo posebnosti, edina »nacionalistična« pripomba, ki jo Laura izrazi, je, da »Italijani likajo vse – od pižam do rjuh« (ElleGirl, september 2005: 92).

Tudi v oktobrski številki najdemo zanimiv članek, in sicer pod naslovom »I survived the London bombings« (Preživela sem bombardiranje Londona). Razkrije se nam zgodba 18-letne Izraelke Noam Rave, ki se je pri petnajstih letih skupaj z družino preselila v London, da bi bila varnejša. Dekle nas samo opozori na ironijo, da se ji je v Londonu zgodilo ravno tisto iz strahu, pred čimer so se izselili iz Izraela (glej ElleGirl, oktober 2005: 52). Sicer je treba poudariti, da tudi v tej zgodbi ne zasledimo nikakršnega obsojanja napadov ali kulture ljudi, ki so jih izvedli, niti s strani Noam niti s strani avtorice članka; gre zgolj za perspektivo nekoga, ki je preživel bombne napade.

Novembrska številka je zanimiva iz razloga, da se v njej zopet pojavi oseba iz Slovenije. Gre za 16-letno Aleksandro, ki je ena izmed šestih modelov, ki predstavljajo najnovejše trende zimskih plaščev. Aleksandra se pojavi na dveh izmed devetih fotografij. Poleg nje v prispevku najdemo še Tyler iz ZDA, Sabrino iz Brazilije, Natalijo in Kasio iz Poljske ter Moniko iz Litve (glej ElleGirl, oktober 2005: 50). Poudariti je treba, da je tudi sicer v reviji ElleGirl veliko modelov iz vsega sveta, kar je večinoma tudi posebej omenjeno (glej npr. tudi ElleGirl, december 2005: 52).

Na koncu je treba omeniti še, da v reviji ElleGirl ne najdemo specifičnih nasvetov glede ličenja, kot jih najdemo npr. v Seventeen, kjer so nasveti v večini primerov porazdeljeni po barvi polti. Tu najdemo več mode in pa nasvetov, ki so univerzalni in se seveda ne razlikujejo glede na barvo polti posameznika. Seveda so vmes tudi t.i. lepotni nasveti, toda tudi ti so večinoma zastavljeni nekako »univerzalno«, kar pomeni, da gre bolj za nasvete tipa, kako se boriti proti aknam, kako si oblikovati določeno frizuro ipd., in ne toliko za konkretne nasvete o tem, katero ličilo je primerno za določen videz. Če vendarle omenijo določeno ličilo, omenijo zgolj znamko ličila, ne pa tudi odtenka le-tega.

#### **4.4 CosmoGirl**

Na petih od šestih naslovnica revije CosmoGirl, v obdobju od julija do decembra 2005, najdemo belopolte ameriške zvezdnice (Katie Holmes, Ashlee Simpson, Mischa Barton, Amanda Bynes in Hilary Duff). Zgolj na naslovnici novembrske številke najdemo ameriško pevko Mariah Carey, ki je mešanega porekla (belopolta mati in temnopolti oče), kar pa sploh ni opazno, saj ima Mariah precej svetlo polt. Da je mešanega porekla izvemo šele v intervjuju, kjer lahko, med drugim, kot odgovor na vprašanje, ali je bila kot najstnica popularna med vrstniki, preberemo naslednje: »Ker sem mešane rase, me je to zaznamovalo v več pogledih in zaradi tega sem se vedno počutila kot izobčenec. /Pri teh letih/ si želiš, da bi bil videti, kot drugi, jaz pa sem bila videti kot nihče drug. Nisem bila podobna svojim belopoltim prijateljem in nisem bila podobna niti svojim temnopoltim prijateljem« (Mariah Carey v CosmoGirl, november 2005: 108).

V reviji CosmoGirl zasledimo veliko testov, kvizov ter člankov na temo »osebnostne rasti«. To pomeni, da je veliko manj prostora namenjeno nasvetom o ličenju, če take nasvete vendarle zasledimo, pa niso razdeljeni po barvi polti, kot je to značilno za revijo Seventeen, pa tudi ličila, ki jih priporočajo, niso barvno določena, kar pomeni, da priporočijo samo določen proizvod, ne pa tudi barve le-tega (v reviji Seventeen pa npr. poleg proizvoda priporočijo tudi primeren barvi odtenek za posamezno barvo polti). Tudi modnih nasvetov je precej manj, modeli, ki predstavljajo najnovejše trende, pa so večinoma belopolti, samo občasno zasledimo tudi kakšno dekle, ki je temnopolto. Članki v reviji so zelo velikokrat

pospremljeni kar z risbami in ne fotografijami, pa vendar je tudi tu na fotografijah, ki v revijo vendarle so vključene, veliko več belopoltih kot pa temnopoltih oseb.

Reklamna sporočila so seveda ista kot tudi v revijah Seventeen in ElleGirl, kar je, kot smo že ugotovili, posledica tega, da oglaševalci svoja reklamna sporočila oglašujejo v več najstniških revijah naenkrat, saj skušajo na tak način zaobjeti celotno najstniško populacijo (predvidevajo, da vsak najstnik bere vsaj eno izmed njim namenjenih revij na trgu). O razmerju belopoltih vs. temnopoltih posameznikov, ki v teh oglasih nastopajo, torej ne morem povedati nič novega, saj so tudi tu ugotovitve povsem enake kot že pri zgoraj omenjenima revijama, t.j. Seventeen in ElleGirl.

Stalne rubrike, ki jih najdemo v reviji CosmoGirl, so »Boy-o-meter«, »Project 2024« in inspiracijske misli slavnih oseb. V vsaki številki najdemo tudi resnične zgodbe ter poster ali dva moških oziroma fantovskih fotomodelov. V rubriki »Boy-o-meter« (Fant-o-meter) vsak mesec naključno izbrana dekleta ocenjujejo videz in značaj izbranega fanta. V vseh številkah, razen v septembrski, je izbrani fant belopolt (glej CosmoGirl, junij /julij 2005: 54, avgust 2005: 90, oktober 2005: 74, november 2005: 92 in december 2005 / januar 2006: 91). Zgolj v septembrski številki torej najdemo fanta, ki je temnopolt (glej CosmoGirl, september 2005: 88), kar daje videz, kot da so simpatični in lepi zgolj tisti fantje, katerih polt je bela. Na isto zadrego naletimo tudi, če pogledamo, kdo se nahaja na posterjih, ki jih vsebuje vsaka številka revije CosmoGirl; opazimo namreč, da se kar na enajstih od trinajstih posterjev, ki jih najdemo v teh šestih številkah revije, nahajajo belopolti fantje. Temnopolta sta torej zgolj dva fanta, ki sta prišla na poster revije (glej CosmoGirl, avgust 2005: 84 in december 2005: 83). Temnopolti fantje se redakciji revije očitno ne zdijo dovolj lepi, da bi krasili stene sob ameriških najstnic.

Zanimiva je rubrika pod naslovom »Project 2024« (Projekt 2024), ki jo prav tako najdemo v vsaki številki revije CosmoGirl. Gre za projekt vzpodbujanja mladih žensk, da stremijo čim višje, tudi k predsednikovanju Združenim državam Amerike. Uredništvo namreč verjame, da bodo ZDA do leta 2024 imele prvo žensko predsednico in da bo le-ta izhajala ravno iz vrst njihovih bralk. V ta namen v vsaki reviji predstavijo osebo, za katero menijo, da je lahko mladim za vzor, ker je v življenju resnično uspela v svojem izbranem poklicu. V julijski številki je ta oseba George Lucas, belopolti hollywoodski režiser, ki je najbolj znan kot režiser filmov Vojna zvezd (glej CosmoGirl, junij / julij 2005: 94 – 96), v avgustovski belopolta



odvetnica Gloria Allred, ki je obenem tudi aktivistka za ženske pravice (glej CosmoGirl, avgust 2005: 140 – 142), v oktobrski Jerry Bruckheimer, slavni belopolti hollywoodski producent (Top Gun, Armagedon, Pirati s Karibov itd.) (glej CosmoGirl, oktober 2005: 98 – 99), v novembrski belopolta senatorka ameriškega kongresa Kay Bailey Hutchinson (glej CosmoGirl, november 2005: 102 – 103), v decembrski številki pa je na kratko predstavljenih sedem deklet, ki so v okviru tega projekta dobila pripravništvo, ki jim bo pomagalo pridobiti želeni poklic. Vseh sedem deklet je belopolnih in zgolj eno izmed njih je, kot je razvidno s fotografije, azijskega porekla (glej CosmoGirl, december 2005: 92). V septembrski številki pod rubriko »Project 2024« ne najdemo predstavitve nobene osebe, ampak zgolj nekakšen osebni test, ki naj bi tistim, ki ga rešijo, razkril, kakšen tip voditelja je, ter nekaj podatkov oziroma statistike, ki govori v prid dekletom (glej CosmoGirl, september 2005: 136 – 140). Čeprav je projekt revije definitivno vreden pohvale, saj vzpodbuja mlada dekleta, da stremijo čim višje, je sporočilo tega projekta vendarle nekoliko manj napredno, kot se zdi na prvi pogled. Vsi posamezniki, ki so v rubriki prikazani kot osebe, ki jim je v življenju resnično uspelo in ki svoj poklic opravljajo občudujoče dobro, so belopolti, vsa dekleta, ki so dobila svoje sanjsko pripravništvo, prav tako. Zdi se, da revija CosmoGirl ženske, ki naj bi po njihovem do leta 2024 postala predsednica ZDA, ne vidi med predstavnicami temnopolte rase. Poleg tega je sporočilo, ki ga pošiljajo s prikazovanjem zgolj belopolnih uspešnih ljudi, ne samo napačno, temveč definitivno tudi na nek način škodljivo. Mlade temnopolte bralke si lahko ob prebiranju teh zgodb ustvarijo mišljenje, da jim kot predstavnicam temnopolte rase v svetu, kjer prevladujejo belopolti intelektualci, ne more uspeli; belopolti bralec pa si lahko ustvari mnenje, da temnopolti ljudje enostavno ne dosega izjemnih uspehov v poklicih, ki jih opravljajo. Kakorkoli že obrnemo zadevo, je Projekt 2024 še vedno diskriminatoren, morda ne do žensk, zagotovo pa do pripadnikov nebele rase.

V vsaki številki revije najdemo tudi štiri misli znanih oseb, ki naj bi bralca nekako inspirirale, oziroma navdahnile. V obdobju šestih mesecev je te »inspiracijske« misli podalo 24 oseb, med katerimi najdemo 15 belopolnih zvezdnikov (Uma Thurman, Ashton Kutcher, Emmy Rosum, Jude Law, Brittany Murphy, Chris Martin, Seann William Scott, Ashley Olsen, Natalie Portman, Kelly Osbourne, Justin Chatwin, Angelina Jolie, Jennifer Garner, John Heder in Keira Knightley) in 9 temnopolnih (The Rock, Bernie Mac, Mariah Carey, Jada Pinkett Smith, Kanye West, Amerie, Queen Latifah, Missy Elliott in Aisha Tyler). Od tega jih 20 prihaja iz ZDA, štirje, t.j. Jude Law, Chris Martin, Kelly Osbourne in Keira Knightley, pa

so Britanci (glej CosmoGirl, junij /julij 2005: 99, avgust 2005: 145, september 2005: 167, oktober 2005: 109, november 2005: 105 in december 2005 / januar 2006: 109).

Resnične zgodbe, ki jih najdemo v reviji CosmoGirl, v večini primerov niso zastavljene na način, kot je to značilno za revijo Seventeen, se pravi, da ne gre za zgodbe, ki bi v veliki meri prikazovale bodisi pozitivno podobo belopoltnih najstnikov ali pa negativno podobo njihovih temnopoltnih vrstnikov. Gre za bolj običajen tip zgodb, za zgodbe, kjer rasa in / ali nacionalnost ne igrata velike vloge. Pravzaprav najdemo kar nekaj zgodb, ki pozdravljajo različnost med ljudmi in ki so v tem ali onem pogledu celo kritične do ZDA. Rahlo kritiko ZDA tako npr. najdemo v julijski zgodbi z naslovom »I was almost kicked out of the US« (Skoraj bi me izgnali iz ZDA). Gre za zgodbo 19-letne Emme Sarkisian, dekleta, ki se je rodilo v bivši Sovjetski zvezi, mami Armenki in očetu Ukrajincu. Leta 1991, ko je imela Emma 4 leta, so se iz Ukrajine preselili v ZDA, saj so očetu zaradi zakona z Armenko in zaradi tega ker so bili dokaj premožni, v Ukrajini, kjer so živeli, nenehno grozili. Ko so prispeli v ZDA, sta starša zaprosila za azil, Emma in njena mlajša sestra pa naj bi azil kot mladoletnici dobili kar avtomatično (tako jim je zagotovil njihov takratni odvetnik). Štirinajst let kasneje, ko je Emma želela opravljati vozniški izpit, pa so birokrati ugotovili, da Emma in njena sestra sploh nista državljanke ZDA in da tam prebivata kot ilegalki. Hoteli so ju deportirati, toda ker sta imeli samo potni list Sovjetske Zveze, ki pa je razpadla že leta 1991, ju niso imeli kam poslati in so od njiju zahtevali, da zaprosita za armenski potni list in ju za ta čas zaprli. Emma štirinajst dni, ki jih je skupaj s sestro preživela zaprtih, opisuje kot izjemno nečloveške, saj so se do njiju obnašali kot do največjih kriminalk, še isti dan, ko sta prispela njuna nova potna lista, pa so ju odpeljali na letališče, da bi ju poslali v Armenijo. Toda ker sta njuna starša ves čas aktivno protestirala pri različnih organizacijah in politikih, jima je Oddelek za imigrante še pravočasno odobril šestmesečni azil. Njun oče je sedaj zaprosil za ameriško državljanstvo in če bo uspešno opravil izpit, bo državljanstvo avtomatično dobila tudi Emmina mlajša sestra, Emma pa mora za državljanstvo zaprositi sama, saj je že starejša od 18 let (glej CosmoGirl, junij / julij 2005: 92 – 93). Zgodba torej kritizira ameriško zakonodajo in ameriško birokracijo, ki dovoljujeta, da se take stvari sploh dogajajo. Kljub temu se zgodba konča z Emmino izjavo, ki pravi: » Našla bom uspeh in srečo. Navsezadnje je moja družina v Ameriko prišla ravno zato« (Emma v CosmoGirl, junij / julij 2005: 93), kar kaže na to, da ZDA vendarle vidijo kot kraj, kjer se izpolnijo vse sanje. Zanimiv je tudi podatek, da se je Emmina družina v ZDA preselila, zaradi tega ker so jim v Ukrajini grozili, kar daje negativno podobo tej (danes) evropski državi in ustvarja občutek, da v Evropi živijo

nekakšni netolerantni in zavistni barbari, ki so sposobni neverjetno nizkotnih dejanj, kar se v ZDA seveda ne dogaja. Kljub temu pa je zgodba v svoji osnovi seveda kritična do ZDA. Druga zanimiva zgodba je zgodba iz novembrske številke revije in nosi naslov »What you don't know about me« (Kar ne veš o meni). Gre za pravo odo drugačnosti oziroma za veselje ob spoznanju, da smo si ljudje različni, a lahko kljub temu živimo v sožitju. Avtorica zgodbe Kierna Mayo v svojem uvodu napiše:

*V moji brooklynski soseski skupaj trčijo različni kulturni svetovi. Tu so Korejci, Arabci, Judje, Jamajčani – in jaz. Nihče od nas ni enak drugemu. Pa vendar smo vsi enaki – naše razlike nas ne delijo tako močno, kot nas močno združuje naša želja po dobrem življenju. Tako lahko je misliti, da poznamo ljudi drugih etnij, samo na podlagi tega, kar vidimo na poročilih ali na podlagi srečanja z eno samo osebo istega porekla. Toda resnica je, da ne moremo razumeti drugih, dokler se ne znebimo vseh stereotipov in dokler ne se ne odpremo navzven (Mayo v CosmoGirl, november 2005: 132).*

Nadalje avtorica članka predstavi tri dekleta iz svoje soseske, vse neameriškega porekla; 17-letno muslimanko Emiro Mustafa, 18-letno Ekvadorko Christino Carillo in 21-letno Filipinko Jenny Lares. Vse tri govorijo o svojih izkušnjah življenja v ZDA kot tujke in o težavah, s katerimi se soočajo zaradi svojega neameriškega porekla. Emira pripoveduje, kako ji je v šestem razredu sošolka nenadoma povedala, da se ne sme več družiti z njo, saj naj bi bila kot muslimanka »sovražnica«. Pravi, da takrat ni razumela pomena teh besed, da pa jih dojema danes in da jo še vedno žalostijo. Pripoveduje tudi o svoji izkušnji z letala po 11. septembru 2001, ko je neka ženska začela kričati nanjo, da je zaradi ljudi, kot je ona, venomer v strahu. Toda kljub vsem negativnim izkušnjam Emira zaključí : »Stereotipi me ne definirajo; definira me moja bogata kultura. Naučili so me, da beseda islam pravzaprav pomeni mir. Molim petkrat na dan kot večina muslimanov in ob tem se vedno počutim pomirjeno. Toda kljub temu sem običajno ameriško dekle – nakupujem, delam, hodim v kino« (Emira v CosmoGirl, november 2005: 132). Christina je v ZDA prišla šele 21. februarja 1999 zaradi iskanja boljše priložnosti in boljše izobrazbe. S svojo sestro dvojčico so ju starši poslali k sorodnikom v New York in tudi ona kljub težavam, s katerimi se sooča, pravi: » Kot latinka z močnim naglasom lahko kar začutim, da me ljudje podcenjujejo. Toda to me samo žene, da si želim dokazati, da je lahko tudi špansko dekle pametno, kul in samozavestno kot kdorkoli drug.

Zelo sem ponosna na svojo kulturo in ta kultura je tako ekvadorska kot tudi ameriška« (Christina v CosmoGirl, november 2005: 133). Podobno izkušnjo zasledimo tudi pri Jenny, ki pravi: » Moja kultura je kompleksna in trajalo je vse do fakultete, da sem zacelila razkorak med tem, kar sem mislila, da moram biti in tem kar dejansko sem. Na faksu sem ugotovila, da vsi ostali ljudje ponosno kažejo svojo etnično pripadnost in takrat me je spreletelo – rada moram imeti vse dele, ki me sestavljajo« (Jenny v CosmoGirl, november 2005: 133). Vse tri, kljub slabim izkušnjam, torej rade živijo v ZDA, kar je morda kar malce preveč idealen zaključek vseh treh zgodb in kar mogoče natolcuje na to, da dekleta le niso bila izbrana povsem naključno, ampak tako da predstavljajo pozitivno podobo ZDA, ki morda res niso ideal, ampak še vedno najboljša izmed možnih izbir kraja bivanja. Predvidevam namreč, da vsi t.i. »tujci« prebivalci ZDA, in navsezadnje tudi pristni Američani, vendarle niso tako navdušeni nad priložnostmi, ki jim jih ZDA ponujajo.

V novembrski številki najdemo tudi pismo z naslovom »Forbidden love« (Prepovedana ljubezen), ki ga je napisala anonimna 20-letnica, ki sprašuje po nasvetu. Njen problem je, da se je zaljubila v muslimana in ker je sama hindujske vere, so njeni starši strogo proti njuni zvezi in sedaj ne ve, kaj naj stori. Na pismo odgovarja psiholog Cooper Lawrence in pa tri bralke revije, ki so doživele podobno izkušnjo. Psiholog ji svetuje, da naj uboga starše, vsaj dokler živi pod njuno streho in jo finančno oskrbujeta. Svetuje, naj konča razmerje s fantom, saj bosta, če bosta tako seveda še vedno želela, z njim lahko nadaljevala, ko bosta oba finančno neodvisna in samostojna. Tudi tri omenjena dekleta svetujejo podobno in zraven podajo še svojo izkušnjo zveze med dvema človekoma, ki prihajata iz popolnoma različnih okolij. 21-letna Marcia, ki je indijskega porekla, je imela temnopoltega fanta in starši so ji zagrozili, da se je bodo odrekli, če ga ne bo zapustila in ker se on ni želel skrivati, sta na koncu dejansko šla narazen. 17-letna belopolta Chantall ima temnopoltega fanta in njegova mama je nikakor ne more sprejeti, saj meni, da Chantall prihaja iz »belega svet« in zatorej ne more razumeti tega, kar temnopolti ljudje prestajajo. S fantom kljub temu vztrajata skupaj. 20-letna temnopolta Shaquinah pa pripoveduje, da je nekoč hodila s fantom, katerega poreklo je bilo deloma italijansko in deloma portoriško (je bil torej sam mešanega porekla), a njegova mama vseeno ni hotela, da njen sin hodi s temnopoltim dekletom. Shaquinah ni hotela niti spoznati in s fantom sta šla sčasoma zaradi pritiska narazen (glej CosmoGirl, november 2005: 90). Zanimivo se mi zdi, da v isti številki, kjer opevajo in slavijo različnost ljudi (glej »What you don't know about me: 132 – 133), dekletu, ki se je zaljubilo v nekoga, ki je drugačen od nje, svetujejo, naj zvezo z njim konča, saj je vse skupaj enostavno »preveč komplicirano« in

jima na poti stoji preveč ovir, da bi se splačalo vztrajati z njim. Seveda pri tem najdejo tudi primere deklet, ki jim take zveze ni uspelo obdržati. Takšni negativni primeri najstnike lahko prepričajo, da se je bolje družiti z ljudmi svoje rase in svoje nacionalne pripadnosti, saj je druženje z drugačnimi enostavno preveč zahtevno in komplicirano in s tem se seveda nadalje producira nepoznavanje drugih ras in nacionalnosti, s tem pa tudi rasizem in nacionalizem. Kako naj človek razume drugačnost, če z njo nima nikakršnega stika?

Za konec naj omenim zgolj še decembrsko številko revije CosmoGirl. Ta je posebna po tem, da eno celo stran nameni britanskim zvezdnikom (glej CosmoGirl, december 2005 / januar 2006: 40), še posebej pa po tem, da je številka namenjena podelitvi t.i. »2005 Born to lead awards« (Nagrade 'Rojen za voditelja' za leto 2005). Nagrajence najdemo na straneh od 110 do 125, in sicer 15 oseb tako iz sveta zabave kot navadnih smrtnikov. Toda med njimi sta zgolj dve temnopolti nagrajenki in ena, katere poreklo ni ameriško (Glej Cosmo Girl, december 2005 / januar 2006: 115, 122 in 125). Zopet se torej lahko vprašamo, ali so velikih dejanj in uspehov sposobni samo belopolti ljudje ameriškega porekla. Tako sliko je s podelitvijo teh nagrad pretežno belopoltim ameriškim posameznikom namreč zopet ustvarila redakcija revije CosmoGirl.

## 5. ZAKLJUČEK

Zaključki, ki jih lahko izvlečem iz svoje analize ameriškega mladinskega tiska, natančneje iz analize revij *Seventeen*, *ElleGirl* in *Cosmo Girl*, so, da sta rasizem in nacionalizem še kako prisotna v ameriškem mladinskem tisku, da pa je ta prisotnost seveda nekako zamaskirana, prikrita in ne preveč »na prvo žogo«, kot radi rečemo. Kljub temu ob poglobljeni kvalitativni analizi vsebin teh treh revij opazimo značilnosti, ki več kot očitno pričajo o prisotnosti obeh.

Revija, ki se je tekom moje analize izkazala za najmanj odprto in liberalno, je revija *Seventeen*. V reviji najdemo ogromno prispevkov s stereotipno vsebino o temnopoltih ljudeh in o ljudeh, ki ne prihajajo z območja Združenih držav Amerike. Le-ti so večinoma prikazani kot posamezniki z močnimi kriminalnimi vzgibi, kot posamezniki, ki imajo velikokrat težave z odvisnostjo in revščino ali pa so celo prikazani kot ljudje z manjšimi intelektualnimi zmožnostmi. Podobne tendence v ameriškem tisku je že leta 1987 opazil tudi Johnson. Slednji je omenjenega leta preučeval bostonske časopise, med njimi znameniti *Boston Globe*, in opazil, da se belopoltni novinarji (in to so potemtakem praktično vsi novinarji, saj je bilo temnopoltih ljudi na tem položaju izjemno malo, kar je tudi dandanašnji trend) nagibajo k temu, da objavljajo zgodbe, ki se skladajo z njihovo percepcijo temnopoltih ljudi. To pomeni, da so objavljali predvsem zgodbe, ki so temnopolte posameznike, na eni strani, prikazovale kot preprodajalce mamil, tatove, nasilneže, propadle študente in težavne ljudi, na drugi strani pa kot posameznike, ki lahko uspejo samo v športu ali pa v svetu zabave. Če so v časopisih belopolte in temnopolte ljudi prikazovali skupaj, t.j. v istem prispevku, so bili belopoltni posamezniki tisti, ki so bili prikazani kot ljudje, ki so imeli stvari pod kontrolo in v rokah več moči. Za intervjuje so večinoma izbirali belopolte strokovnjake, celo v primeru, če je šlo za tematiko rasizma (glej van Dijk, 1991: 14). Podobno situacijo najdemo v revijah, ki sem jih analizirala sama, še posebej pa v reviji *Seventeen*. Tudi tu so temnopoltni posamezniki prikazani na precej podoben način, čeprav je od Johnsonove raziskave minilo že skoraj 20 let. Dve desetletji, ki sta minili, na področju rasizma v ameriškem tisku očitno nista prinesli nikakršnih sprememb. Isto sta v osemdesetih letih opazila tudi Wilson in Gutierrez. »Avtorja sta opazila, da je večina prispevkov o črncih, latincih in drugih manjšinah zadnjih dvajset let ostalo v fazi selekcijskih stereotipov, v katerih so manjšine še vedno prikazane kot prelene za delo in vpletene v droge, oziroma bolj splošno, kot 'problematični ljudje', t.j. ljudje, ki imajo ali povzročajo probleme« (van Dijk, 1991: 14). Razmere na področju nacionalizma in rasizma v ameriškem tisku torej ostajajo nespremenjene že štirideset let in več. Seveda gre poudariti,

da je Johnson svojo raziskavo opravljal na t.i. resnem časopisju, jaz pa na mladinskem tisku, toda tendence novinarjev so najbrž podobne, ne glede na to za kakšen tiskani medij, oziroma kar medij na splošno, pravzaprav gre. To pravi tudi van Dijk:

*V svojih zgodnjih delih, v osemdesetih, sem pokazal, da diskurz, uporaba jezika in komunikacija igrajo prominentno vlogo v reprodukciji etničnega konsenza belopoltih skupin. To še posebej velja za vse oblike diskurza elit, vključujoč medije na splošno in še posebej dnevni tisk. Tudi druge raziskave, v različnih državah, so vedno znova pokazale, da so etnične in rasne manjšine, s strani tiska vedno bile in še vedno so, prikazane negativno ali stereotipno, npr. kot problem, če ne celo kot grožnja ( van Dijk, 1991: predgovor ix).*

Tendenca vseh množičnih medijev je, glede na prepričanje van Dijka in glede na rezultate, ki so jih pokazale njegove številčne raziskave, torej, da etnične in rasne manjšine prikazujejo negativno. Takšno tendenco sem opazila tudi v reviji Seventeen, pa tudi v revijah ElleGirl in CosmoGirl, čeprav v slednjima v nekoliko manjši meri. S to ugotovitvijo lahko zavrnem svojo četrto hipotezo, v kateri trdim, da je v ameriškem mladinskem tisku izbira t.i. »real-life stories« taka, da so kot negativci enakomerno prikazani tako belopolti kot temnopolti ljudje in tako Američani kot ljudje drugih narodnosti. Kot negativci so namreč v večini prispevkov prikazani temnopolti posamezniki, zgodb, kjer so negativno prikazani belopolti ljudje, je zgolj za peščico. V tisku se torej še vedno piše na tak način, da so teme o 'nas' in o 'njih' ločeno pokrite. Toda enakovredno oziroma nepristransko pisanje bi pomenilo, da se o manjšinah ne bi pisalo le v negativnem smislu, torej zgolj v rubrikah, ki pokrivajo teme o kriminalu in konfliktih, temveč tudi v pozitivnem smislu, npr. v temah o ekonomiji ipd. (glej van Dijk, 1991: 14).

Revija ElleGirl se od treh analiziranih revij zdi najbolj kozmopolitska in najbolj upošteva dejstvo, da se svet ne konča na meji Združenih držav Amerike. V njej najdemo ogromno fotografij najstnikov z vsega sveta, v vsaki številki pa je predstavljena tudi ena tuja, t.j. neameriška zvezda. V reviji najdemo tudi nekaj prispevkov iz tujih dežel. Vendar je splošna ocena ameriškega mladinskega tiska kljub vsemu ta, da v njem ne najdemo veliko prispevkov o tujih kulturah. To pomeni, da lahko deloma sprejemem svojo peto hipotezo, ki pravi, da ameriški mladinski tisk skorajda ne prikazuje tujih kulturnih vzorcev, če pa že, so le-ti

prikazani izrazito negativno. Prvi del moje hipoteze je pravilen, drugi del, t.j. del o negativnem prikazovanju tujih kulturnih vzorcev, pa moram zavrniti, saj v reviji ElleGirl, ki tako in tako edina vsebuje dejanske prispevke o tujih kulturah, le-te niso prikazane negativno.

V vseh treh revijah je število belopoltnih oseb na fotografijah občutno večje od števila temnopoltnih oseb, ne glede na to ali gre za fotografije zvezdnikov, fotografije deklet, ki so jih revije najele za predstavitev najnovejših modnih trendov in trendov ličenja ali pa za fotografije, ki so del reklamnih sporočil, ki jih v teh revijah vedno najdemo ogromno. Čeravno za pomanjkanje temnopoltnih posameznikov na fotografijah reklamnih sporočil ne moremo kriviti redakcij revij, temveč naročnike oglasov, je v revijah še vedno ogromno ostalih fotografij, na katerih pa se prav tako večinoma pojavljajo belopolte osebe. Tudi na naslovnica se v sedemnajstih izmed osemnajstih primerov, nahajajo belopolte osebe. Ta ugotovitev zanika mojo tretjo hipotezo, v kateri sem trdila, da so v ameriškem mladinskem tisku na fotografijah enakomerno zastopani ljudje vseh ras. Na fotografijah se namreč, kot že rečeno, večinoma nahajajo belopoltni posamezniki, pripadnike drugih ras pa opazimo le redko.

Če pogledamo, kdo je objekt glavnih intervjujev v revijah, opazimo, da je v sedemnajstih izmed osemnajstih primerov to ameriška zvezdnica (igralka, pevka ipd.). Samo v enem samem primeru je ta oseba nekdo, ki ne izhaja iz ZDA, temveč iz Velike Britanije (še vedno pa gre za angleško govoreče področje). Tudi sicer, razen v reviji ElleGirl, ne zasledimo tujih zvezdnikov, t.j. zvezdnikov, ki ne delujejo na področju ZDA. Zgolj v reviji ElleGirl, vsak mesec predstavijo eno tujo zvezdo. Moj zaključek je, da lahko, z manjšim zadržkom, vendarle potrdim svojo prvo hipotezo, v kateri sem trdila, da so v ameriškem mladinskem tisku prikazani zgolj domači, t.j. tuji zvezdniki.

Splošni zaključek, ki obenem potrjuje mojo drugo hipotezo, je ta, da je večina vsebin, ki jih najdemo v ameriškem mladinskem tisku, namenjenih belopoltnim bralcem, oziroma bralkam. Zdi se, da se novinarji omenjenih revij, oziroma ameriškega mladinskega tiska nasploš, ne zavedajo rasne in etnične raznolikosti lastne države. ZDA so znane po svoji raznolikosti, predstavljajo domovino ljudem vseh ras, vseh barv kož in tudi tako rekoč vseh nacionalnih porekel, pa vendarle ta raznolikost v ameriški mladinski tisk ni vključena, oziroma te raznolikosti ne odraža. »Številne študije, kot tudi vedno nove izkušnje pripadnikov manjšin z očitnimi ali bolj subtilnimi oblikami etničnih ali rasnih predsodkov in diskriminacije, so



pokazale, da so zahodne družbe rasistične. Čeprav se te študije izvajajo v različnih teoretičnih in metodoloških perspektivah, so njihovi zaključki običajno podobni« (van Dijk, 1991: 24). In ker so tudi novinarji ameriškega mladinskega tiska del te rasistične zahodne kulture, se to odraža v njihovem novinarskem delu, oziroma povedano drugače, »/.../ čeprav so novinarji odgovorni za svoja dejanja, so /vendarle/ vkoreninjani v kompleksne /družbene/ odnose, za katere ne morejo prevzeti popolne odgovornosti« (van Dijk, 1991: predgovor xii). Gre za veliko bolj kompleksen problem, t.j. problem, da je rasistična celotna zahodna družba, to pa se seveda zrcali tudi v mladinskem tisku, saj »/.../ mediji v družbah, kjer prevladujejo belci, sodelujejo v reprodukciji rasizma« (van Dijk, 1991: 10).

Medijske vsebine torej zgolj odražajo stanje celotne družbe, zato je lahko s pomočjo rezultatov, pridobljenih iz moje analize ameriškega mladinskega tiska, sklepamo, da je ameriška družba rasistična in nacionalistična. V njej ima dominantno vlogo še vedno belopolti srednji sloj »pravovernih« Američanov, ki usmerja celoten ustroj ameriške kulturne tradicije, to pa mu omogoča predvsem dejstvo, da ta sloj že od nekdaj poseduje veliko večino ekonomskih in ideoloških dobrin. »Skupine lahko ostanejo dominantne samo, če imajo sredstva za reprodukcijo svoje dominanc. To ni res samo v ekonomskem pogledu, ampak tudi v socialnem, kulturnem in predvsem ideološkem pogledu. Za reprodukcijo rasizma /pa tudi nacionalizma/ je torej ključno, da so tudi ideološke dobrine, kot sta izobraževalni sistem in mediji, pod kontrolo bele dominantne skupine /.../« (van Dijk, 1991: 32).

Da ameriški družbi dejansko vlada belopolti srednji razred, je opazno tudi pri zaposlitveni politiki novinarjev, ki so večinoma še vedno belopolti in tako v svojih prispevkih lažje reproducirajo negativno podobo temnopoltih posameznikov in drugih predstavnikov manjšin v ZDA. »Še ena izmed pritožb je, da tisk noče objaviti resnice o Ameriki, ki je ta, da je rasistična država. Toda /ravno/ to dejstvo je krivo za težave, ki jih dandanes imamo. Tega ne objavijo, ker so sami del rasizma, ki obstaja v Ameriki. Ne zaposlujejo temnopoltih ljudi ali pa zaposlijo enega ali dva, da lahko rečejo: 'Imamo enega, drugi pa še pridejo'« (Lyle v van Dijk, 1991: 13). Medijski ustroj v ZDA torej krojijo večinoma belopolti ljudje, zato ni čudno, da so tudi medijske vsebine »bele«. Tudi v revijah Seventeen, ElleGirl in CosmoGirl so zaposleni novinarji večinoma belopolti, kar je razvidno s fotografij njihovih redakcij. Na fotografiji redakcije revije Seventeen tako med enainštiridesetimi zaposlenimi opazimo eno samo temnopolto osebo (glej Seventeen, december 2005: 113). V reviji ElleGirl med šestnajstimi osebami iz njihove redakcije, katerih fotografije najdemo v decembrski številki,

prav tako opazimo zgolj eno temnopolto osebo (glej ElleGirl, december 2005 / januar 2006: 28), med devetintridesetimi zaposlenimi pri reviji CosmoGirl pa dve temnopolti osebi (glej CosmoGirl, december 2005 / januar 2006: 28). Vsebine revij so temu primerne, torej večinoma namenjene belopoltemu bralcu in večinoma take, da temnopolte ljudi prikazujejo v negativni luči, kar je pokazala tudi sama analiza teh revij.

Svojo diplomsko nalogo zaključujem z ugotovitvijo, da ZDA vendarle niso »obljubljena dežela«, čeprav jim takšno vlogo zelo radi pripisujemo. Tudi tam, kljub ideji o liberalni, odprti in demokratični družbi, vladata nacionalizem in rasizem. Ideal, h kateremu teži tako rekoč celoten svet, in s tem tudi Slovenija, je torej zgolj iluzija, ki v realnosti ne obstaja. Čas je, da se ljudje zavedo, da ZDA niso tako zelo drugačne, t.j. boljše od preostanka sveta. Vsepovsod, tudi v ZDA, žal še vedno najdemo ljudi, ki so polni sovraštva, in po celem svetu so belopolti ljudje tisti, ki še vedno odločajo o najpomembnejših stvareh, ki v rokah držijo usodo ljudi, ki se niso rodili s svetlo poltjo in / ali v najbogatejših državah sveta, t.j. zahodni družbi.

## 6. LITERATURA

Anderson, Benedict (1998): *Zamišljene skupnosti. O izvoru in širjenju nacionalizma*. Zavod za založniško dejavnost, Studia humanitatis, Ljubljana

Bauman, Zygmunt (2006): *Moderna in holokavst*. Študentska založba, Ljubljana

Birch, Anthony Harold (2001): *The concepts and theories of modern democracy*. Routledge, London, New York

Bonnett, Alastair (2000): *Anti-racism*. Routledge, London, New York

Bullock, Alan (1963): *Hitler. Slika tiranstva*. Cankarjeva založba, Ljubljana

Connor, Walker (1994): *Ethnonationalism: the quest for understanding*. Princeton University Press, Princeton, New York

Coulombis, Theodore A. in Wolfe, James H. (1990): *Introduction to international relations: Power and justice*. Prentice-Hall, Englewood Cliffs

Dijk, Teun A. van (1991): *Racism and the press*. Routledge, London

Dunkerley, David; Hodgson, Lesley; Konopacki, Stanislaw; Spybey, Toni in Thompson, Andrew (2002): *Changing Europe: identities, nations and citizens*. Routledge, London, New York

Flere, Sergej (2000): *Sociološka metodologija*. Pedagoška fakulteta, Maribor

Geary, Patrick J. (2005): *Mit narodov: srednjeveški izvori Evrope*. Studia Humanitatis, Ljubljana

Godina, Vesna V. (1998): *Antropološke teorije*. FDV, Ljubljana

Haralabos, Michael in Holborn, Martin (2001): *Sociologija. Teme in pogledi*. DZS, Ljubljana

In der Maur, Wolf (1991): Nacionalizem. Mohorjeva založba, Ljubljana

King, Coretta Scott (1974): Martin Luther King: Živela sem z njim. Obzorja, Maribor

Lindsey, Howard O. (1994): A history of black America. Chartwell books, New Jersey

Malik, Kenan (1996): The meaning of race: race, history and culture in Western society. Macmillan, Basingstoke, London

Martin, Hans-Peter; Schumann, Harald (1997): Pasti globalizacije – napad na demokracijo in blaginjo, Co Libri, Ljubljana

Meysels, Lucian O. (1994): Nationalsocializem. Fenomen množičnega gibanja: kaos na začetku – kaos na koncu. Mohorjeva založba, Celovec, Ljubljana, Dunaj

Nastran Ule, Mirjana (1999): Predsodki in diskriminacije. Izbrane socialno – psihološke študije. Znanstveno in publicistično središče, Ljubljana

Piekalkiewicz, Janusz (1996): Druga svetovna vojna. DZS, Ljubljana

Rizman, Rudi (1991): Študije o etnonacionalizmu: zbornik. Knjižnica revolucionarne teorije, Ljubljana

Schulze, Hagen (2003): Država in nacija v evropski zgodovini. Založba /\*cf., Ljubljana

Shipman, Pat (2003): The evolution of racism: human differences and the use and abuse of science. Harvard University Press, Cambridge

Smedley, Audrey (1993): Race in North America: origin and evolution of a worldview. Westview Press, Boulder

Smith, Anthony D. (1995): Nations and nationalism in a global era. Polity Press, Cambridge

Smith, Anthony D. (1998): Nationalism and modernism: a critical survey of recent theories of nations and nationalism. Routledge, London, New York

Stankovič, Peter; Tomc, Gregor in Velikonja, Mitja (1999): Urbana plemena: subkulture v Sloveniji v devetdesetih. ŠOU, Študentska založba, Ljubljana

Vaughan, Alden T. (1995): Roots of American racism: essays on the colonial experience. Oxford University Press, New York, Oxford

Wallerstein, Immanuel Maurice (2000): »Rasistični albatros: družboslovje, Jörg Heider in Widerstand«. Časopis za kritiko znanosti, letnik 28, številka 198/199, str. 99 - 117

Wallerstein, Immanuel Maurice (2004): Zaton ameriške moči. Založba /\*cf., Ljubljana

Wolpoff, Milford; Caspar, Rachel (1997): Race and human evolution. Simon & Schuster, New York

### **Revije:**

CosmoGirl, June/July 2005

CosmoGirl, August 2005

CosmoGirl, September 2005

CosmoGirl, October 2005

CosmoGirl, November 2005

CosmoGirl, December 2005/ January 2006

ElleGirl, June/July 2005

ElleGirl, August 2005

ElleGirl, September 2005

ElleGirl, October 2005

ElleGirl, November 2005

ElleGirl, December 2005/January 2006

Seventeen, July 2005

Seventeen, August 2005

Seventeen, September 2005

Seventeen, October 2005

Seventeen, November 2005

Seventeen, December 2005

**Internetni viri:**

[http://en.wikipedia.org/wiki/Charles\\_Darwin](http://en.wikipedia.org/wiki/Charles_Darwin), 10.6.2006

<http://www.britannica.com/eb/article-9037141>, 10.6.2006

<http://www.britannica.com/ebc/article-9378860>, 17.7.2006

<http://en.wikipedia.org/wiki/Mayflower>, 10.6.2006

<http://www.britannica.com/ebc/article-9371608>, 10.6.2006

<http://www.britannica.com/ebc/article-9365109>, 10.6.2006

<http://www.britannica.com/ebc/article-9381940>, 10.6.2006

[http://en.wikipedia.org/wiki/Slave\\_rebellion](http://en.wikipedia.org/wiki/Slave_rebellion), 10.6.2006

<http://www.britannica.com/ebc/article-9381374>, 17.7.2006

[http://en.wikipedia.org/wiki/Northwest\\_Ordinance](http://en.wikipedia.org/wiki/Northwest_Ordinance), 10.6.2006

[http://en.wikipedia.org/wiki/Slavery#Slavery\\_in\\_North\\_America](http://en.wikipedia.org/wiki/Slavery#Slavery_in_North_America), 10.6.2006

[http://en.wikipedia.org/wiki/American\\_Civil\\_War](http://en.wikipedia.org/wiki/American_Civil_War), 10.6.2006

<http://www.britannica.com/ebc/article-9378860> , 10.6.2006

<http://en.wikipedia.org/wiki/Racism>, 10.6.2006

[http://www.findarticles.com/p/articles/mi\\_g1epc/is\\_tov/ai\\_2419100688/print](http://www.findarticles.com/p/articles/mi_g1epc/is_tov/ai_2419100688/print), 10.6.2006

[http://en.wikipedia.org/wiki/Rosa\\_parks](http://en.wikipedia.org/wiki/Rosa_parks), 10.6.2006

[http://en.wikipedia.org/wiki/Montgomery\\_Bus\\_Boycott](http://en.wikipedia.org/wiki/Montgomery_Bus_Boycott), 10.6.2006

[http://en.wikipedia.org/wiki/Martin\\_luther\\_king](http://en.wikipedia.org/wiki/Martin_luther_king), 10.6.2006

<http://en.wikipedia.org/wiki/Imperialism>, 10.6.2006

[http://en.wikipedia.org/wiki/Aryan\\_race](http://en.wikipedia.org/wiki/Aryan_race), 10.6.2006

[http://en.wikipedia.org/wiki/Third\\_Reich](http://en.wikipedia.org/wiki/Third_Reich), 10.6.2006

<http://en.wikipedia.org/wiki/Neo-Nazism>, 10.6.2006

<http://en.wikipedia.org/wiki/Skinheads>, 10.6.2006